

ЦЕНТРАЛЬНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
З Б Р О Й Н И Х С И Л У К Р А Ї Н И

СТРАТЕГІЧНА СТІЙКІСТЬ УКРАЇНИ ЕКСПЕРТНИЙ ОГЛЯД

GLOBSEC
IDEAS SHAPING THE WORLD

КИЇВ - 2025

ЦЕНТРАЛЬНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

СТРАТЕГІЧНА СТІЙКІСТЬ УКРАЇНИ
ЕКСПЕРТНИЙ ОГЛЯД

Київ – 2025

УДК 355.022(477):327.5

С 83

СТРАТЕГІЧНА СТІЙКІСТЬ УКРАЇНИ. ЕКСПЕРТНИЙ ОГЛЯД:
С 83 Творчий колектив (ідеологічна та технічна підтримка:
Ю. О. Клят, О. О. Ноздрачов, М. О. Васянович,
В. М. Голумбівський, Ю. В. Зацерковна, Ю. Ю. Осмоловська) /
Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил
України, GLOBSEC – К. : 7БЦ, 2025. – 91 с.

ISBN 978-617-549-579-7

Цей збірник, підготовлений спільними зусиллями Центрального науково-дослідного інституту Збройних Сил України та міжнародним аналітичним центром GLOBSEC, він представляє інтерв'ю з провідними військовими експертами НАТО.

Через призму професійного досвіду експерти розкривають прорахунки російського агресора, уроки для НАТО та західних союзників, а також прогнози розвитку російсько-української війни у майбутньому.

Збірник експертних інтерв'ю є корисним інформаційним джерелом для військових фахівців, аналітиків, політиків та широкої аудиторії, зацікавленої в сучасній геополітиці, ця робота призначена для осмислення феномену українського успіху та переосмислення принципів війни у XXI столітті.

УДК 355.022(477):327.5

© Колектив авторів, 2025
© ЦНДІ ЗС України, 2025
© Дизайн та макет обкладинки –
Віктор Голумбівський, 2025
© Видавництво Піра-К, 2025

ISBN 978-617-549-579-7

ПЕРЕДМОВА

Погляди військових експертів світового рівня, зібрані у цьому збірнику, є результатом спільної роботи Центрального науково-дослідного інституту Збройних Сил України та міжнародного аналітичного центру GLOBSEC (**GLOBSEC** – незалежна, позапартійна, неурядова організація, основною метою якої є підвищення безпеки, процвітання та стійкості в Європі та в усьому світі).

Наведені інтерв'ю відображають думку військових лідерів держав – членів Північноатлантичного альянсу, які ще нещодавно обіймали найвищі посади як у збройних силах своїх країн, так і в багатонаціональних органах військового управління військово-політичного союзу, і розуміють війну не лише як трагедію, а й як науку, дисципліну, стратегію. Військові експерти, командувачі, аналітики – кожен із них допомагає нам побачити невидимий фронт: фронт рішень, прогнозів, тактик і операцій, які лягають в основу українського спротиву.

Інтерв'ю, представлені у цьому виданні, виходять за рамки простого опису бойових дій. Вони становлять інтелектуальні портрети українського спротиву, ініціюючи діалог із тими, хто володіє глибинним розумінням причин здатності України ефективно протистояти агресору. Ці матеріали розкривають механізми побудови сучасних оборонних операцій та визначають критерії ефективної армії у XXI столітті.

Оцінки та прогнози генералів НАТО є не просто спостереженнями, а цінним аналітичним матеріалом, що дозволяє не лише глибше зрозуміти механізми українського спротиву у 2022 році, а й спрогнозувати можливі сценарії розвитку конфлікту. Їхні професійні висновки та експертні думки є незамінним джерелом аналізу уроків війни, формування стратегічних планів та подальшого розвитку політики безпеки як для України, так і для міжнародної спільноти в цілому.

Ці оцінки свідчать про компетентність, рішучість і патріотизм українського політичного та військового керівництва у найскладніший період початку широкомасштабного вторгнення. Саме ці якості, на думку військових експертів, стали вирішальним фактором у протистоянні російській агресії.

Завдяки цьому аналізу ми зможемо не просто описати події, а й глибше зрозуміти, що визначало перебіг цієї військової кампанії та які наслідки вона матиме для всього світу.

Збірник призначений для широкого кола читачів, зацікавлених у глибинному розумінні феномену сучасної війни. Він орієнтований на аудиторію, яка прагне отримати не поверхові інформаційні заголовки, а змістовний аналітичний матеріал. Видання апелює до тих, хто переконаний, що в основі військової перемоги лежить не лише груба сила, а й інтелектуальна думка, науковий підхід та стратегічний розрахунок.

“Ви питаєте, яка наша політика? Я можу сказати: це ведення війни на морі, суші та в повітрі, з усією нашою міццю і з усією силою, яку може дати нам Бог; ведення війни проти жажливої тиранії, ніколи не перевершеної в темному, жалюгідному каталозі людських злочинів. Ось наша політика. Ви питаєте, яка наша мета? Я можу відповісти одним словом: Перемога. Перемога за всяку ціну. Перемога попри весь жах. Перемога, яким би довгим і важким не був шлях; бо без перемоги немає виживання.”
(Вінстон Черчилль. Промова у Палаті громад, 13 травня 1940 року, відома як “Кров, важка праця, сльози і ніч”)

Широкомасштабне вторгнення російської федерації в Україну у лютому 2022 року стало поворотним моментом у новітній світовій історії, кардинально змінивши геополітичний ландшафт та кинувши виклик засадам міжнародної безпеки. У цій безпрецедентній ситуації глибокий та всебічний аналіз подій, ухвалених рішень та їхніх наслідків є не лише академічно цінним, а й критично важливим для формування адекватної відповіді на виклики сьогодення та прогнозування майбутнього. Особливої ваги набувають експертні оцінки військових лідерів, зокрема генералів організації Північноатлантичного договору (НАТО), які завдяки своєму досвіду, доступу до розширеної інформації та глибокому розумінню військової справи можуть надати незаангажований та об'єктивний погляд на воєнно-політичну ситуацію в Україні.

На початкових етапах широкомасштабної агресії, коли світ завмер в очікуванні швидкого падіння Києва, військово-політичне керівництво України продемонструвало не просто стійкість, а справжню стратегічну геніальність та неймовірну здатність до мобілізації. Саме завдяки рішучим, а подекуди й інтуїтивним діям, бездоганній координації між різними гілками влади та силових

структур, а також незламному духу українського народу вдалося не лише зірвати блискавичний наступ агресора, відомий як “київська операція”, а й зберегти державність та суб’єктність України на міжнародній арені. Цей період, попри величезні жертви та руйнування, став прикладом ефективного протистояння супротивнику, що значно переважає за чисельністю та озброєнням.

Серед численних позитивних моментів, які одностайно відзначають військові експерти НАТО, можна виокремити кілька ключових аспектів, що стали фундаментом українського спротиву:

По-перше, це стратегічна оборона Києва та північних регіонів. Усупереч очікуванням російського командування щодо швидкого захоплення столиці, українське керівництво зуміло оперативно організувати ешелоновану оборону міста, залучивши до неї як регулярні військові підрозділи, так і численні формування територіальної оборони. Ефективне використання місцевості, зруйнованих мостів та активна партизанська діяльність на окупованих територіях значно ускладнили логістику та просування російських військ. Це, безперечно, свідчить про глибоке розуміння оперативної обстановки та здатність до асиметричних дій.

По-друге, надзвичайна ефективність мобілізації та опір суспільства. На відміну від очікуваної “легкої прогулянки”, російські військові стикнулися не лише з професійною армією, а й з тотальним опором усього українського суспільства. Оперативна мобілізація людських та матеріальних ресурсів, швидке розгортання добровольчих батальйонів та формування територіальної оборони по всій країні дозволили

суттєво збільшити чисельність Збройних Сил України та чинити опір на усіх напрямках. Це свідчить про високий рівень національної свідомості та довіри до військово-політичного керівництва, що є рідкісним явищем в умовах масштабного вторгнення.

По-третє, вражаюча адаптивність та інновації на полі бою. Українське командування продемонструвало здатність до швидкої адаптації до мінливої ситуації на фронті, впроваджуючи нові тактики та стратегії, що базувалися на гнучкості, мобільності та асиметричній відповіді. Ефективне використання високотехнологічного західного озброєння, такого як протитанкові комплекси Javelin та NLAW, а згодом і артилерійські системи HIMARS, разом із креативним застосуванням безпілотних літальних апаратів та цифрових технологій, дозволило силам оборони України завдати значних втрат ворогу, попри його кількісну перевагу. Ця інноваційність та здатність до швидкого навчання та перекваліфікації, безсумнівно, вразили західних військових експертів.

По-четверте, майстерна комунікаційна стратегія. Відкрита, прозора та послідовна комунікація з українським народом та міжнародною спільнотою, яку здійснювала українська влада з перших годин вторгнення, відіграла ключову роль у консолідації суспільства та забезпеченні безпрецедентної міжнародної підтримки. Президент України Володимир Зеленський, його команда та військові лідери завдяки своєму прикладу та щоденним зверненням зуміли зберегти високий моральний дух нації та мобілізувати світову громадськість на підтримку України. Ця інформаційна політика була не менш важливою, ніж військові операції, адже вона підірвала російську пропаганду та забезпечила життєво необхідну політичну, фінансову та військову допомогу.

Павел Мацко – словацький тризірковий генерал (у відставці), є експертом з питань оборони та безпеки із 35-річним військовим досвідом.

Закінчив Національний університет оборони у Вашингтоні (округ Колумбія) та Військову академію у Брно. Має значні технічні знання та досвід роботи на всіх рівнях командування й військового управління. Обіймав вищі командні та штабні посади у внутрішніх та міжнародних штаб-квартирах.

Був національним командувачем логістики, заступником командувача Сухопутних військ, начальником операцій Генерального штабу та заступником начальника Генерального штабу. З 2004-го по 2008 рік обіймав посаду заступника начальника штабу підтримки в штаб-квартирі командування Сухопутних військ ОЗС НАТО в Гейдельберзі, очолював міжвидову групу тилового забезпечення Сил реагування НАТО (NRF).

У 2007 році обіймав посаду начальника операцій у штаб-квартирі Міжнародних сил сприяння безпеці (ISAF) у Кабулі.

Павел Мацко був представником Словацької Республіки найвищого рангу у військових структурах НАТО та служив командувачем Загальновидового центру бойової підготовки ОЗС НАТО в Бидгощі, Республіка Польща.

Генерал-лейтенант (у відставці) Павел Мацко: Розвиток та складові українського опору

Як військовий експерт, я почав аналізувати можливе широкомасштабне вторгнення ще в січні 2022 року, попри значний скептицизм, що тоді панував. Для мене риторика та ультиматуми, озвучені російським керівництвом у грудні 2021 року на адресу України та НАТО, були чітким сигналом незворотності їхніх намірів. Я розумів, що це крок, з якого путіну буде вкрай складно відступити.

Відтак, необхідно було серйозно враховувати не просто тиск, а реальне вторгнення.

Я очікував реалізації сценарію, що передбачав спробу блискавичного захоплення адміністративних центрів та повалення уряду. Якщо це не вдалося б, тоді найбільш вірогідним сценарієм був перехід до широкомасштабних бойових дій. При цьому для нас, військових аналітиків, було очевидним, що угруповання менш ніж у 200 тисяч військовослужбовців є недостатнім для ведення бойових дій високої інтенсивності у великому масштабі на фронті протяжністю майже у дві з половиною тисячі кілометрів, включаючи узбережжя. Водночас я розумів величезну складність для української сторони: через неможливість точно спрогнозувати напрямок головного удару Збройні Сили України змушені були розтягувати свої оборонні ресурси.

Згодом стало очевидним, що росіяни діяли надто самовпевнено, і в момент, коли вони розпочали наступ, якби вони справді прагнули хоча б теоретичних шансів на успіх, їм слід було діяти інакше. Проте жодним чином не применшую героїзм та мудрість українських воїнів і командування Збройних Сил України. Я виділяю три ключові чинники, які, на мій погляд, були вирішальними.

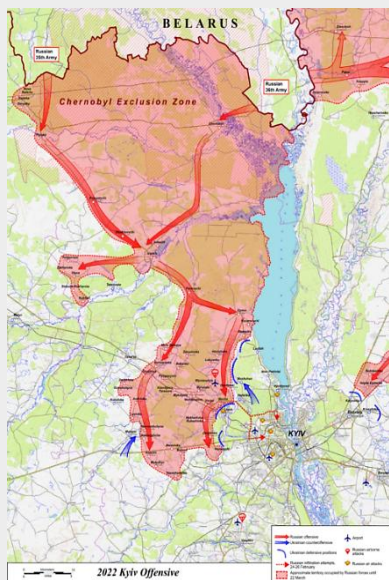
Це не лише військові, а й військово-політичні аспекти, які виявилися надзвичайно позитивними:

По-перше, стратегічна несподіванка для росії полягала у рішучості України оборонятися. російські сили, очевидно, діяли за сценарієм, що нагадував операції у Чехословаччині або анексію Криму: швидке просування, зміна політичного керівництва та встановлення нових правил. Головним було їхнє сподівання на відсутність серйозного спротиву з боку України. Однак сталося інакше: не тільки військовослужбовці, а й звичайні громадяни активно долучилися до опору.

Для мене це було вражаючим символом, і я пам'ятаю, як, коментуючи це на телебаченні, відчув, що тіло вкрилося мурахами. Я швидко зрозумів, що це не принесе успіху росіянам, адже військовий контроль над населеними пунктами не означає здатності утримувати територію, коли цивільне населення чинить спротив. Такий опір прямо впливає на політичне та військове керівництво, надаючи армії життєво необхідний час на перегрупування, навіть якщо вона була застигнута зненацька.

По-друге, Україна була, принаймні, готова до оборони, і ключовим рішенням стало розосередження систем ППО. Так, вона зазнала суттєвих ударів, але навіть у таких важких умовах українська система ППО продовжила функціонувати, що, на мою думку, є справжнім дивом, враховуючи її стан до вторгнення та обсяги постачання. Для мене з перших моментів було очевидно, що росіяни прагнули здобути перевагу в повітрі, придушити українську протиповітряну оборону та знищити авіацію. Вони застосовували ракетні удари, бомбардування та радіоелектронну боротьбу. Проте це не спрацювало, і саме цей момент став критичним для подальшого розвитку подій. Без повного контролю над небом російські війська втратили можливість вести бойові дії відповідно до своїх доктрин. Це дало Україні вирішальний шанс бути ефективною.

По-третє, поєднання української гнучкості та вимушеного застосування принципу “економії сил” виявилось вкрай ефективним. Оскільки фронт був надзвичайно розтягнутий, Україна не могла зосередити значні сили на одному напрямку. На момент вторгнення

навколо Києва не було великої кількості професійних підрозділів, і захисникам столиці доводилося використовувати переваги місцевості та наявних ресурсів, об'єктивно сподіваючись на прорахунки росіян. Це був ризикований, але виграшний хід. Я очікував, що росіяни, зосередившись на Києві, спробують здійснити повітряний десант для створення плацдарму, що відповідало б доктрині НАТО. Проте українські війська, зокрема 72-га бригада, змогли підірвати мости через річку Ірпінь, що уповільнило ворога. Найбільше мене вразило застосування новостворених підрозділів територіальної оборони та залучення до спротиву звичайних громадян.

Це змусило нас на Заході переосмислити підхід, адже ми десятиліттями робили акцент на професійних збройних силах. Стало очевидним, що справжня оборона – це загальнонаціональна справа. Початкова фаза війни на київському напрямку була вирішальною, і Україна справді досягла успіху.

Закономірне питання щодо скептицизму на Заході, ймовірно, було результатом масштабного прорахунку та переоцінки можливостей російської армії. Ми знали, що російські повітряно-космічні сили ніколи не проводили справжніх комплексних повітряно-наземних операцій, навіть у Сирії. Найбільшим прорахунком росіян було те, що вони щиро вірили у відсутність українського спротиву. Зізнаюся, коли я ще служив і ми моделювали можливу оборону України після анексії Криму, наша оцінка була – близько 28 днів.

Об'єктивно, тоді росіяни не задіяли всі свої ресурси, що було частиною їхньої помилки. Проте, на щастя, Україна змогла використати слабкі сторони російської логістики. Як оператор і логіст

я можу об'єктивно оцінити, що російська логістика, хоч і планувалася під вторгнення, не була експедиційною. Батальйони мали запас постачання лише на два дні, бригади – ще на два, тоді як у НАТО це сім днів. Це призвело до дезорганізації їхнього просування, чого я раніше ніколи не бачив. Це є уроком і для нас: логістика має бути суттєво підсилена для ведення затяжних операцій. Безперечно, найбільша заслуга належить відважним українським воїнам.

Вирішальні рішення в обороні Київського напрямку

Я знімаю капелюха перед українськими захисниками. Об'єктивно кажучи, Україна фізично не мала змоги підготуватися до відбиття ударів з усіх напрямків одночасно. Хоча київський напрямок, ймовірно, і не вважався пріоритетним у вашому попередньому плануванні, ваше командування, на моє переконання, усвідомлювало його як один із можливих сценаріїв дій росіян. На початку вторгнення було очевидно, що на цьому напрямку у вас бракувало військ, навіть 72-га бригада базувалася досить далеко.

Проте варто відзначити тактичну стійкість окремих підрозділів. Навіть невеликі групи, як ті, з 4-ї бригади Національної гвардії України, змогли утримувати позиції, максимально використовуючи наявні сили для стримування ворога. Їхні злагоджені та грамотні дії були надзвичайно важливими, оскільки це дозволило виграти час і стримати противника на певний період. Однак справжній секрет успіху крився у розумних стратегічних рішеннях.

Коли військове керівництво України усвідомило, що росіяни прагнуть створити повітряний плацдарм, захопивши широкий злітно-посадковий майданчик для підвезення підкріплень, і при цьому знало про нестачу власних сил, ви насамперед зосередилися на правильному розподілі наявних ресурсів. Це є ключовим поняттям “економії сил”. Ви не ставили за мету перемогти противника на цьому етапі, а прагнули не дати йому реалізувати власні плани. І цього виявилось достатньо. Адже далі розпочалися бої у міській забудові, долучилися мобілізовані та добровольці, організувалися інші сили, зокрема і поліція. Як тільки ви виграли час, стало зрозуміло, що навіть у разі прориву росіян до Києва їм було б вкрай важко захопити місто.

Бої в міських умовах – це надзвичайно складний процес, до якого росіяни виявилися не готовими.

Отже, першим критичним рішенням, навіть в ситуації щодо Гостомеля, було чітке усвідомлення його стратегічного значення. Утримання Гостомеля саме по собі не врятувало б ні Київ, ні Україну, але його звільнення зірвало російські плани щодо блискавичного наступу. Головним було не просто повернути контроль, а знищити спроможності, необхідні росіянам для створення повітряного мосту.

Другим ключовим моментом стало застосування принципів маневреної оборони з активним використанням особливостей місцевості. Це вже рівень оперативного мислення, що виходив за рамки спонтанного підривання мостів. Було чітке усвідомлення: маючи обмежені сили, що можна зробити? Це передбачало недопущення реалізації сценарію з Гостомелем, використання рельєфу та природних умов для максимального уповільнення російських військ і розтягування їхніх сил. Було очевидно, що ви враховували сезонність та особливості місцевості навколо Києва, особливо з півночі, з водної зони, а також із західного боку, де протікає річка Ірпінь та знаходяться інші природні перешкоди.

На мій погляд, це було дуже розумне рішення – зосередитися саме на зриві маневрування росіян, спрямуванні їх у певні зони. Ви дуже грамотно, з максимальною ефективністю використали ті обмежені ресурси, які мали, зокрема з БпЛА та артилерією. Мене вразило, що навіть незважаючи на малу кількість гармат, українська артилерія працювала надзвичайно точно.

До того ж була чудова взаємодія зі звичайними громадянами. Командування зуміло залучити найрізноманітніші ресурси, які, згідно з класичними військовими підручниками, було б важко інтегрувати. Адже ви мали сили, різні за підготовкою й структурою, не класичні, не повноцінні з'єднання.

Я висловлюю щире повагу вашому командуванню за те, що воно зуміло об'єднати все це в єдину систему і правильно застосовувати наявні можливості. На той час вашим головним завданням було не дозволити противнику реалізувати його план у його початковій фазі.

У другій фазі, коли росіяни змогли перекинути значні сили, зокрема з житомирського напрямку, стало зрозуміло, що немає сенсу намагатися утримувати Гостомель чи інші ділянки, вступаючи у відкритий бій. Як я вже зазначав, класична оборонна позиція була б просто знищена. Тому логічним було відступити, дозволити росіянам “засмоктатися” у рельєф місцевості та у створені перешкоди, саме там вони і загрузли. Це був правильний спосіб не допустити їхньої перемоги та зберегти власні сили.

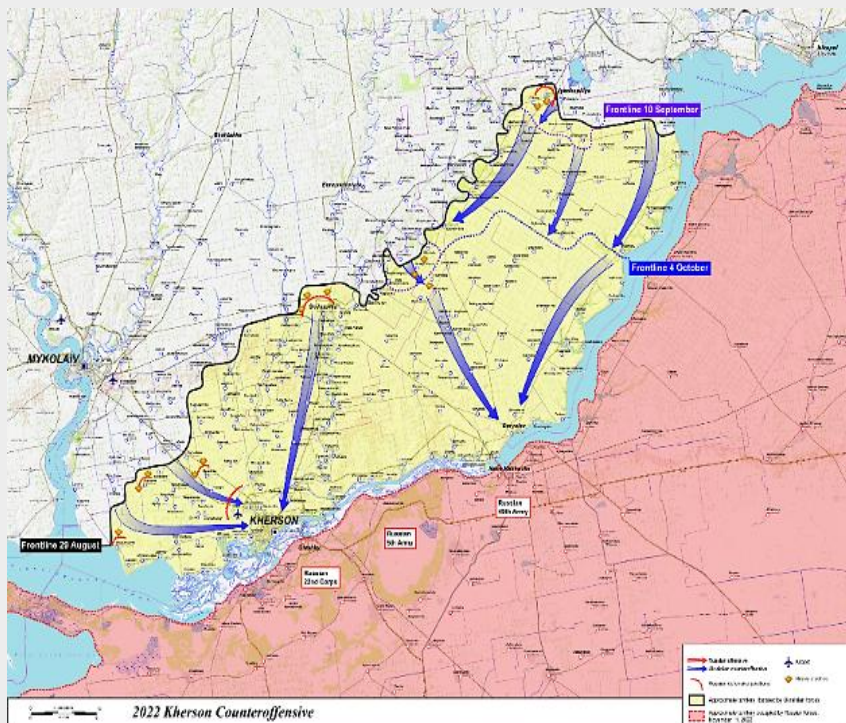
Щодо планів самих росіян, то для справжньої облоги Києва їм знадобилося б щонайменше від 70 до 120 тисяч військових, щоб повністю замкнути місто та перекрити підвезення підкріплень і забезпечення. Натомість, військове керівництво Збройних Сил України зосередилося на протилежному – зриві їхніх ліній постачання. російські війська виявились відірваними від своєї логістики. Ви вдарили по логістиці, і в певний момент у них закінчились боєприпаси, пальне і, що не менш важливо, знизився моральний дух.

Отже, основні речі, які я б хотів підкреслити, це розумне застосування принципу економії сил, чітке оцінювання ключових елементів ворожого маневру, вміння працювати з наявними силами та використання гнучкого підходу з обмеженими засобами для зриву планів противника на початковому етапі війни.

Виправданий ризик та оперативна геніальність українських наступальних операцій

Як військовий, я глибоко переконаний, що обороною можна вижити, але ніколи не виграти війну. Перемога досягається лише через наступ, через активні наступальні дії. У цьому контексті українські наступальні операції, зокрема на Харківщині у вересні 2022 року, слід розглядати з урахуванням ширшої оперативної обстановки.

Після того, як російські війська були відкинуті з району Києва та всієї північної частини України, стало очевидно, що їхній відступ був обумовлений не лише неможливістю взяти столицю, а й загрозою повного виснаження та втрати боєздатності угруповання. Мої спостереження, зокрема інформація від колег, підтверджували, що росіяни поспішно рили окопи, намагаючись закріпитися, що свідчило про їхній намір відступити, залишивши прикриття. Усі ми очікували

саме такого розвитку подій. Це була не “велика битва”, як багато хто припускав, а складна операційна фаза, яку Україна вела невеликими, але постійними етапами, прагнучи створити прорив. росіяни виявилися неспроможними до швидких проривів, тоді як українці продемонстрували таку здатність.

Так, українські наступальні дії були ризикованими, але цей ризик був виправданий. Контекст операції передбачав блискучу комунікаційну стратегію України, яка поєднувала відкритість зі збереженням оперативної безпеки. Уся світова спільнота, і я не виняток, очікувала наступу на Херсон.

Протягом серпня та початку вересня 2022 року мене постійно запитували: “Це буде Херсон?”. І я відповідав: “Можливо, але це також може бути щось інше”. Це типове військове мислення: мати свободу дій та паралельні варіанти.

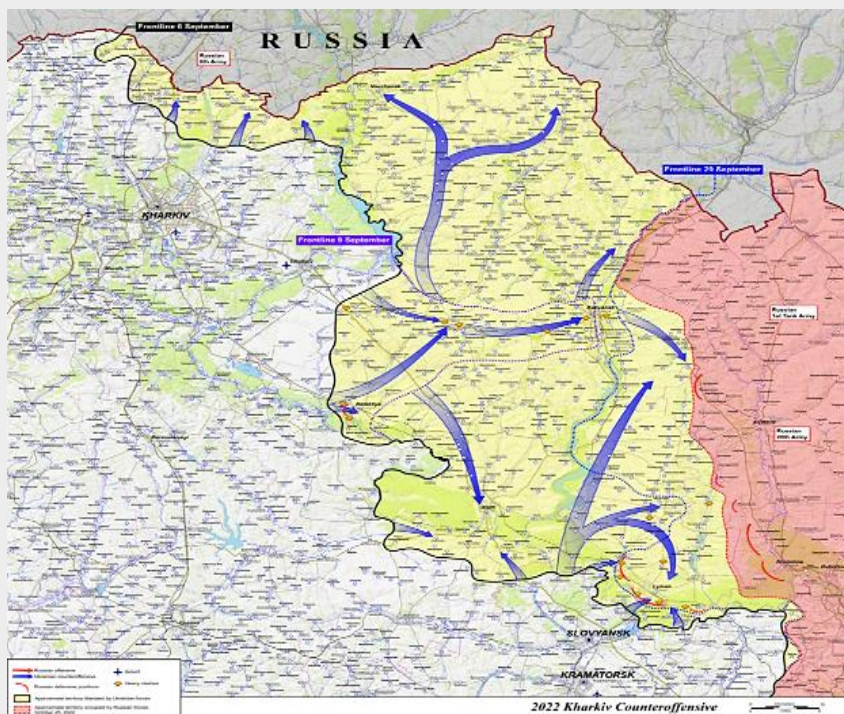

Херсон, безумовно, мав стратегічне та оперативне значення, оскільки звільнення правого берега Дніпра надовго позбавило б росіян можливості просуватися далі вглиб України або наблизитися до Одеси. Тому було зрозуміло, чому Херсон міг стати головним напрямком. Проте українське командування зуміло переконати росіян у зосередженні головних зусиль саме на Херсонському напрямку. Ви створили всі зовнішні ознаки цього: стягували війська, проводили так звані *shaping operations* протягом кількох тижнів, усвідомлюючи, що росіяни мають супутникову та іншу розвідку.

Ця майстерна оперативна дезінформація змусила російське командування діяти ірраціонально. Коли з'явилася інформація про третій армійський корпус, я бачив побоювання, що його перекидання на Донецький напрямок може стати вирішальним для прориву до Дніпра та оточення українських сил на сході. Однак російське командування було настільки переконане у вашому намірі наступати на Херсон, що почало розпорошувати підрозділи цього корпусу, перекидаючи їх у Херсонську область та на лівий берег Дніпра. Це стало для мене показником успішності української операції з дезінформації. Вони також посилювали угруповання на правому березі, фактично створюючи умови для ефекту раптовості.

Я не можу не висловити свою глибоку повагу генералу Сирському за його чудову оцінку ситуації та використання послаблення російських позицій. Коли вони вивели повітряно-десантні війська з цього району, фактично залишивши менш досвідчені підрозділи на Харківському та Луганському напрямках, це створило унікальне вікно можливостей. Швидкість, з якою діяли Збройні Сили України, була вражаючою. Хоча там були великі ризики, зокрема перенапруження військ (бригада зазвичай потребує ротації після трьох днів наступу), ви зберегли імпульс і продовжили наступ.

Це був ризик, але я би сам вчинив так само. Якби я був на місці генерала Сирського, я б пішов на це. Бо це була унікальна можливість для оперативної раптовості на такому “прозорому” полі бою, де подібні шанси трапляються рідко. Ризик був виправданий, адже завжди оцінюєш його на тлі потенційного “виграшу”. І я вважаю, що це була правильна оцінка.

Виконання операції було справді чудовим. Як тільки ви почали реалізовувати операцію з оточення, це стало очевидним. Після місяців завищених очікувань щодо російських можливостей раптом те, чого всі очікували від них на початку війни – розумних, швидких дій, спроб оточення, прориву ліній оборони – продемонструвала Україна. І це сталося саме тоді, коли всі сумнівалися: “Так, вони вижили... але що далі?”. Ви змогли прорватися дуже швидко.

Мене вразив зворотний порядок дій, коли швидкість було свідомо обміняно на безпеку, на впевненість у наявності достатніх сил, і це, врешті-решт, себе виправдало. На війні ви або герой, або мертвий, і генерал Сирський ухвалив справді розумне рішення. Ваші легші війська змогли дуже швидко прорватися та створити хаос, придушити російський зв'язок і знищити вузли комунікації, не давши їм організуватися.

Важливою особливістю було те, що ви не пішли на авантюру одразу. Українські бригади були посилені особовим складом ще до початку операції, і артилерія працювала разом із військами, що наступали, а не приєднувалася пізніше. Це нагадувало просування генерала МакКірнана до Багдада, коли великі міста оминалися, ворожі сили фіксувалися, а основні сили рухалися далі. Так само і тут: Балаклія, Шевченкове – ви не намагалися повністю зачищати ці населені пункти, а створювали блокуючі позиції для стримування ворога, в той час як основні сили просувалися на Куп'янськ та Ізюм. З цим росіяни не змогли впоратися.

Також я спостерігав, хоча можу помилятися, за демонстративною атакою на околицях Донецька. Це поставило росіян у скрутне становище, змусивши їх вагатися: перекидати резерви на захист Донецька чи відводити їх на інші напрямки. Це був ще один елемент успішної дезінформації.

У підсумку, цей ризик себе виправдав. Я можу лише висловити своє захоплення. Це була вдала комбінація розумних рішень, глибокого розуміння ситуації на полі бою, а також умов, у яких перебували російські війська. Чутливі операції завжди ризиковані, але правильне управління ними дозволяє бути на крок попереду. Як логіст і оператор, я чітко розумів оперативний задум: взяти Куп'янськ як основний логістичний вузол та Ізюм як плацдарм для подальших атак. Якби у вас було більше військ, ви могли б продовжити наступ до Сватового та Кременної. На жаль, виснаження та нестача особового складу зіграли свою роль, і ротація могла б дозволити просунутися ще далі. Взяття Сватового створило б для росіян ситуацію, аналогічну тій, що була на правому березі Дніпра в Херсоні.

На мою думку, це довго вивчатимуть як приклад того, як невеликі сили можуть справити значний оперативний вплив, далеко за межами тактичного рівня. Це було ризиковано, але необхідно, оскільки саме ця спроба дала шанс на стратегічну раптовість, і час почав працювати на вашу користь. Критичним був і правильний таймінг. Я майже впевнений, що якби росіяни встигли створити кращу оборонну лінію і, наприклад, не віддали б Куп'янськ, генерал Сирський просто відійшов би, перегрупував сили і почав новий цикл

планування. Я не критикую такий підхід, навпаки, захоплююся ним. Це було справді сильно та справило враження.

Ще одним стратегічним ефектом для росіян стала раптова поява сумнівів у власних силах. Генерал суровікін, на жаль для них, зрозумів ситуацію. Тривалий час усі були впевнені, що головний удар буде по Херсону, але це міг бути Харківсько-Луганський напрямок.

Досягнення Старобільська було б справжньою катастрофою для росіян, залишивши їм лише один напрямок постачання з Ростова. Хоча росіяни бачили, що у вас недостатньо сил, ви змогли швидко перекинути додаткові сили, змусивши їх усвідомити прорахунок. А потім ви одразу поновили тиск на Херсонському напрямку.

Отже, це приклад дуже гнучкого планування та реалізації. Компліменти варто адресувати не тільки командуванню угрупованням, а й командирам нижчого рівня, які мали можливість ухвалювати самостійні рішення. Саме ця ініціатива на місцях зробила вас сильнішими за росіян, які на той момент були надто впертими у дотриманні доктрин.

Ризик, несподіванка та оперативне мистецтво Курської операції

Особливе значення під час російсько-українського протистояння для мене має питання щодо Курської операції.

Я взяв на себе роль “адвоката диявола”, оскільки з цього приводу мав суперечки з кількома колегами, які висловлювали дійсно критичні зауваження. Вони вважали це марнуванням ресурсів, які були критично потрібні, наприклад, на

Покровському напрямку. Моє ж перше враження від цієї операції було: “О, це чудово!”. Але це могло зробити генерала Сирського та всіх інших або героями, або ж вони залишилися б там назавжди. Це був надзвичайно ризикований маневр як у політичному, так і в стратегічному сенсі, адже багато хто на Заході вважав його “червоною лінією” для росіян.

Я був дещо оптимістичнішим, і мої оцінки, зроблені в процесі розвитку подій, наступні:

по-перше, кожен, хто читав російську військову доктрину, знає, що цей крок не є “спусковим гачком” для застосування ядерної зброї. Їхня доктрина чітко говорить про загрозу самому існуванню росії, а Курська область, очевидно, такою загрозою не є;

по-друге, це був значний оперативний наступ, який міг бути використаний як важіль у майбутніх переговорах, якщо Україні вдалося б закріпитися на цій території;

по-третє, якщо лінія фронту стабільна і простягається на 1200 кілометрів, необхідно шукати шляхи для виведення ворога з рівноваги, здивувавши його. На Покровському напрямку здивувати росіян було неможливо, оскільки там відбувалось повільне просування за підтримки авіації. Отже, цей крок, на мою думку, був вдалим. Початкове планування було дуже хорошим. На місці українських планувальників я б також розглядав напрямок на Суджу

як цілком логічний. На жаль, не вдалося досягти максимальних амбіцій, таких як вихід на транспортні розв'язки на південь від Курська, на Белгород, щоб перерізати ключові залізничні комунікації. Якби це вдалося, у росіян залишився б лише один напрямок постачання з Москви через Курськ, та ще одна лінія з Воронежа, що зрештою зводиться до однієї гілки на Белгород. Це б суттєво вплинуло на Белгородське угруповання, що діяло на Харківському напрямку.

Харківщина безпосередньо залежить від цих залізниць, адже туди перекидається величезна маса матеріально-технічних засобів. Якби Україні вдалося завдати удару в районі Белгорода, це дійсно було б максимумом, і тоді залишалось би лише закріпитися. Звісно, у вас не було достатньо військ для цього, і ви фактично здійснювали обманний маневр, змушуючи росіян не знати, чого чекати. Це було дуже позитивно. Я підтримував цю операцію, навіть попри те, що її було приховано від союзників. Існувала небезпека, що вона могла б "зав'язнути" у політичних обговореннях, а багато союзників були б налякані та відмовили б від її проведення на початковому етапі планування.

Але це була не авантюра, не ставка в казино. Було зрозуміло, що дехто буде незадоволений, але ризик був прорахований.

Моє зауваження до критики полягає в наступному: якщо гіпотеза про відволікання російських сил від Покровського напрямку була в основі планування, то це відповідає військовій логіці. Ви не знімаєте війська з головного напрямку, щоб наступати на Курськ. Однак ви змусили росіян створити оперативне угруповання чисельністю понад 100 тисяч осіб у районах Белгорода, Курська та Брянська, війська, які могли б бути використані деінде.

Щодо структури залучених військ, то, за моїми даними, це були повітряно-десантні війська, високоманеврені та спеціалізовані підрозділи, здатні діяти в ізольованих районах та на незнайомій місцевості. Немає сенсу використовувати такі цінні підрозділи у траншеях у війні на виснаження, де вони стануть легкою мішенню для артилерії та авіації. З цієї точки зору, їхнє застосування у маневреній операції було набагато ефективнішим.

Можливо, не всіх оперативних цілей було досягнуто, і якщо б не вдалося розвинути успіх до жовтня-листопада, я б радив або підкріпити сили, або здійснити контрольований відхід.

Проте початковий прорив у напрямку Курська, його планування, досягнення локального панування в повітрі або принаймні контролю над районом, здатність завдавати авіаційних ударів та використовувати передову артилерію для зриву підкріплень ворога – це було блискуче. Це дійсно була багатодоменна операція, добре виконана. З певного моменту вона, можливо, стала жертвою і політичних вимог, бажання зберегти її як важіль.

Загалом, я вважаю, що це був правильний крок, який досі недооцінений, і його ще переосмислять у майбутньому. Хоча все вимірюється фінальним результатом, як битва, як задум, ґрунтуючись на вихідних умовах, використання цих військ саме в Курському напрямку було набагато ефективнішим, адже дозволило застосовувати їх за призначенням: для маневру, дестабілізації та відтягування значної частини російських сил.

Це був успіх. Операція не надто сильно вплинула на Покровський напрямок, проте ви зрештою створили там досить сильні оборонні рубежі. Ризик був, це зрозуміло. Але я думаю, що це був хороший, виправданий хід. Як я вже казав на початку, це рішення

завжди буде суперечливим. Існує ризик, що ви або герой, або ж винний. Підсумовуючи вищесказане та користуючись нагодою, висловлюю глибоку повагу українським військовим за їхню мужність, мудрість та ініціативу на всіх рівнях, що стало вирішальним фактором у протистоянні агресору.

Дорогі українські захисники! Шановний український народ!

Від самого початку цієї жорстокої агресії я з глибокою повагою і непересічним захопленням спостерігаю за вашою незламною боротьбою. Ваша відданість, ваша жертовність, ваша здатність долати, здавалося б, непереборні перешкоди – це приклад мужності, який надихає весь світ.

Я бачу, як кожен із вас, від солдата на передовій до волонтера, котрий працює в тилу, стає частиною великої історії опору. Ваше командування демонструє виняткову стратегічну глибину та оперативну майстерність, а кожен захисник на полі бою – безпрецедентний героїзм і незламну волю до перемоги. Ви не лише захищаєте власну землю, ви стоїте на захисті демократичних цінностей, які є опорою нашої цивілізації.

Знайте, що ви не самотні в цій боротьбі. Ми, ваші партнери та друзі, продовжуємо надавати всебічну підтримку, адже розуміємо: ваша безпека – це наша безпека, а ваша перемога – це перемога вільного світу.

Мої побажання до вас – це побажання стійкості, невичерпної сили духу та, безумовно, найшвидшої та найповнішої Перемоги. Нехай кожен ваш день наближає мир, а ваші зусилля увінчаються тріумфом справедливості.

З непохитною вірою у вашу Перемогу!

Підсумок: Оперативне мистецтво Збройних Сил України та стратегічні уроки війни в Україні

Комплексний аналіз, проведений на основі експертних інтерв'ю з генерал-лейтенантом (у відставці) Павелом Мацком, підкреслює виняткову роль оперативної майстерності та стратегічної гнучкості Збройних Сил України на ключових етапах широкомасштабного

вторгнення росії. Оцінки генерала Мацка, що охоплюють період від початкової фази оборони Києва до розроблення та реалізації Харківської наступальної операції та рейду в Курську область, демонструють, що успіх України є наслідком не лише зовнішньої підтримки, а й внутрішнього потенціалу опору та високого рівня військового управління.

Генерал Мацко послідовно наголошує на кількох фундаментальних аспектах, що визначали перебіг подій: прозорливість українського командування у прогнозуванні намірів агресора, навіть за умов невизначеності щодо напрямку головного удару; незламний дух української нації та її громадянська мобілізація, що стали вирішальним фактором у формуванні всенародного опору; а також оперативність та інноваційність військового керівництва Збройних Сил України, що проявилися у здатності до адаптації та швидкого ухвалення ризикованих, але виправданих рішень. Зокрема, пан генерал відзначає мудрість розосередження систем ППО та невдачу російських сил у здобутті панування в повітрі, що кардинально обмежило їхні можливості ведення війни згідно з власними доктринами.

Принцип “економії сил” та майстерне використання особливостей місцевості під час оборони Києва, на думку генерал-лейтенанта Павела Мацка, були ключовими. Замість прямого зіткнення Збройні Сили України зосередилися на зриві планів противника, вигравши час і виснажуючи його логістику. Це стало можливим завдяки гнучкому залученню різномірних сил, зокрема новостворених підрозділів територіальної оборони, що змусило західних експертів переосмислити власні доктрини професійних армій на користь загальнонаціональної оборони.

Особливе місце в аналізі генерала Мацка посідають наступальні операції Збройних Сил України, зокрема Харківська та Курська. Харківська операція, що відзначилася блискучою комунікаційною стратегією та оперативною раптовістю, стала прикладом того, як можна переконати ворога у хибному напрямку головного удару, змусивши його розпорошити резерви. Навіть ризикований рейд у Курську область, попри критику, розглядається

генералом як виправданий крок, спрямований на виведення ворога з рівноваги та відтягування значних сил. Він зазначає, що це не було “авантюрою”, а прорахованим маневром, який показав здатність України до “багатосферних операцій”.

Генерал Павел Мацко також акцентує на системних прорахунках західних аналітиків щодо переоцінювання російського військового потенціалу та недооцінювання української волі до спротиву, а також на критичних недоліках російської експедиційної логістики. Ці аспекти, на його думку, стали важливими уроками як для України, так і для країн НАТО, підкреслюючи необхідність адаптації та посилення логістичної підтримки для ведення тривалих конфліктів.

Адмірал Манфред Нільсон – колишній заступник Верховного Головнокомандувача ОЗС НАТО з питань трансформації (DSACT), НАТО (ФРН). Завершив військову службу у вересні 2019 року як перший німець, який обіймав цю посаду в штаб-квартирі НАТО в Норфолку, штат Вірджинія, після понад 46 років служби в регулярних військах.

Свою військову кар'єру розпочав у 1973 році, вступивши до Військово-морських сил Федеративної Республіки Німеччина як кандидат в офіцери резерву. У 1978 році закінчив Університет імені Гельмута Шмідта.

Протягом служби командував підрозділами всіх рівнів, зокрема: начальник Військово-морського училища (German Naval Officer's School), командувач операції "Непохитна свобода" (Operation Enduring Freedom), а також командувач ВМС Федеративної Республіки Німеччина.

У Федеральному міністерстві оборони Німеччини працював у складі особистого апарату Міністра оборони, керівником апарату заступника міністра, начальником управління з питань персоналу, соціального забезпечення та загальних справ, а також директором штабу Збройних сил при начальниках Генерального штабу генералах Шнайдергані та Вікері.

У 2010 році був призначений особистим представником Міністра оборони з питань реорганізації Бундесверу.

У 2012 році обійняв посаду начальника штабу Об'єднаного командування сил забезпечення (Joint Forces Service Command) та Територіального командувача Федеративної Республіки Німеччина.

Має ступінь магістра з економіки та організаційних наук. Закінчив курс офіцерів адміральського штабу у Військовому командно-штабному коледжі Бундесверу (Führungsakademie der

Bundeswehr) у Гамбурзі, а також навчався в Коледжі оборони НАТО в Римі, Італійська Республіка.

Адмірал (у відставці) Манфред Нільсон: Фундаментальні уроки української війни та майбутнє Європейської оборони

Мої вітання усім українським захисникам та українському народу!

Дякую за можливість поділитись своїми думками та бути корисним. Хоча я є адміралом і моєю спеціалізацією не є сухопутні операції, моя попередня посада заступника Верховного Головнокомандувача ОЗС НАТО з питань трансформації дозволила мені тісно співпрацювати з українськими представниками. Це дало мені змогу частково зрозуміти динаміку, що відбувалася в Україні після агресії у Криму. Мушу сказати, що я глибоко захоплююся тим, як рішуче українські військові захищають свою державу. Мої коментарі стосуються ключових аспектів сучасної війни та майбутнього оборонної архітектури, і я радий поділитися своїми висновками.

Революційні зміни у воєнному мистецтві: Інновації та адаптація

Сьогодні ми спостерігаємо парадоксальну ситуацію: багато високопосадовців у військовій сфері, оборонній промисловості та політиці все ще мислять застарілими категоріями, зосереджуючись на наступних поколіннях традиційних озброєнь – надсучасних кораблях, літаках, танках. Однак це не відображає реалій війни майбутнього. Так, ми, безумовно, потребуватимемо цих платформ, але інновації є абсолютною необхідністю, а не варіантом вибору.

Історично оборонна промисловість була локомотивом інновацій, а цивільний сектор переймав ці розробки. Перший комп'ютер, наприклад, було створено військовими. Але нині ситуація кардинально змінилася. Такі гіганти, як Apple, Amazon, Google та розробники штучного інтелекту, можуть запропонувати нам набагато більше, ніж ми раніше могли уявити. Проблема полягає у застарілих стереотипах мислення, які необхідно ламати.

Україна є яскравим прикладом цього, особливо у застосуванні безпілотних систем. Для мене дрони є ключовим елементом війни

майбутнього. Мене вражає, як українські фахівці здатні реагувати на нове покоління російських дронів буквально за 3-4 тижні, розробляючи контрзаходи. Це підхід, який вже має і ще більше матиме вплив на західні збройні сили. Подумайте лише: вартість одного сучасного фрегата можна порівняти з тисячами дронів. А головне – ви не змушені відправляти людей безпосередньо на передову, що є безцінним у людському вимірі.

Крім дронів, такі технології, як 3D-друк та штучний інтелект, також є критично важливими. Хоча 3D-друк не є новою технологією для цивільного сектору, військові ще не повною мірою інтегрували його у свої процеси. Корпус морської піхоти США вже понад 10 років використовує 3D-принтери для виготовлення запчастин безпосередньо в районі бойових дій. Якщо вам бракує запчастин, ви можете виготовити їх одразу, замість очікування логістичних поставок. Це інтегральна складова сучасних технологій.

Ми занадто довго залишалися у “замкненому колі” мислення, звикнувши до традиційних ланцюгів поставок. Це один із головних уроків війни – необхідність більш тісної та гнучкої співпраці між комерційною індустрією та військовою сферою.

Справжній виклик полягає у зміні ментальності у збройних силах: замість створення величезних запасів, які майже ніколи не використовувалися, потрібна гнучкість і готовність впроваджувати інноваційні рішення, які часто пропонуються комерційною індустрією.

Чому Захід помилявся: Перевага українського лідерства та загальнонаціональний спротив

Початкові песимістичні прогнози Заходу щодо стійкості України ґрунтувалися на застарілому уявленні про росію як “світову наддержаву”, “російського ведмеда” з невичерпними ресурсами. Проблема полягала в тому, що ніхто не врахував, що росія не є всесильною.

Одна з головних причин успіху України – це те, що ви підготували молодих командирів до ведення бойових дій за принципами відповідальності за виконання бойового завдання. росіяни ж, навпаки, діють за схемою жорсткого централізованого командування, де рішення ухвалюються високопосадовцями далеко від безпосереднього поля бою, а підлеглі просто виконують накази.

Вони негнучкі, не здатні адаптуватися до оперативної ситуації та швидко змінювати тактику. Україна почала змінювати цей підхід ще після окупації Криму, відправляючи майбутніх командирів на навчання до західних країн. Їх навчали сучасного оперативного мислення, а не

застарілих радянських підходів. Це один із фундаментів боєздатності Збройних Сил України.

Крім військової підготовки, успіх України зумовлений готовністю всього суспільства до спротиву. Це стосується організації взаємодії між армією, територіальною обороною, волонтерами, місцевою владою. Багато хто на Заході не вірив у це, вважаючи, що Україна діятиме по-старому. Але ваша країна продемонструвала щось набагато більше – універсальну, всеохоплюючу, загальнонаціональну оборону.

Уроки оборони Києва: Синхронність та відсутність плану “Б” у ворога

Оборона Києва стала яскравим прикладом цього унікального підходу. російські збройні сили обрали класичний, але, як виявилось, невдалий підхід – захопити столицю та встановити проросійський уряд.

Успішною була не лише робота військового командування, відповідального за оборону Києва. Важливу роль відіграли підрозділи Національної гвардії України, Національної поліції, Служби безпеки України, медичних установ, територіальної оборони, волонтери – усі вони були між собою пов’язані та діяли синхронно. Це не просто “всеохоплюючий підхід”, це була комплексна загальнонаціональна

оборона, до якої Україна була готова, передбачаючи саме цей класичний сценарій російського вторгнення. росіяни ж, навпаки, не були готові до такого рівня спротиву і, на мою думку, у них не було плану “Б”. Їхня неспроможність адаптуватися, коли блискавична кампанія провалилася, була однією з ключових причин їхньої поразки на початковому етапі.

Я свого часу був відповідальним за територіальну оборону в Німеччині й точно знав, що успіх у бойових діях можливий лише тоді, коли всі елементи оборони взаємопов'язані, починаючи з мирного часу. Це те, чого ми, зокрема в Німеччині, ще маємо вчитися: оборона держави – це не лише завдання армії.

Україна є прикладом для всього світу: ваш досвід демонструє, що саме завдяки комплексній взаємодії всіх структур і елементів національної безпеки ви змогли витримати удар і дати відсіч значно сильнішому противнику.

Це передбачає високий рівень довіри між усіма суб'єктами національної оборони. Як у футболі: можна зібрати 11 найкращих гравців світу, але це не буде команда. Українці були командою, а росіяни – ні, вони діяли розрізнено, що й стало однією з причин їхнього провалу.

Революція у морській війні: Успіх України в Чорному морі

Для багатьох, особливо у військово-морських силах по всьому світу, знищення крейсера “Москва” стало справжнім шоком. Україна, по суті, втратила більшість своїх військово-морських спроможностей ще у 2014 році, а залишки флоту були знищені або відведені на початку широкомасштабної війни. Проте, використовуючи спеціальні тактики та безпілотні системи, Україна кардинально змінила баланс сил у Чорному морі.

Під час своїх виступів я говорю одне і те саме: майбутнє за безпілотними платформами – морськими дронами, повітряними та підводними апаратами. Українці здобули не лише повагу, а й викликали реальний страх у російського флоту. Вони тепер тримаються якнайдалі від українського узбережжя, бо були буквально шоковані тим, що країна без повноцінного флоту змогла знищити флагман Чорноморського флоту – символ його могутності.

Цей факт, на мою думку, вплинув на багато інших російських військових операцій, бо продемонстрував уразливість навіть найпотужніших платформ, якщо проти них застосовуються нестандартні та асиметричні засоби. Навіть у Федеративній Республіці Німеччина командувач Військово-морських сил нині переконує політиків у тому, що дрони та безпілотні системи є критично важливими, і нам потрібно інвестувати в них. Отже, хоча потреба в кораблях залишається, ефективну оборону можна організувати дешевше і швидше завдяки сучасним технологіям. І це, безперечно, один із головних уроків війни в Чорному морі.

Перегляд доктрин НАТО та майбутнє Європейської безпеки

Я глибоко переконаний, що в НАТО розуміють, які зміни вже назріли та є необхідні. Ви знаєте, була така знаменита фраза після холодної війни в Німеччині: “Ми оточені друзями”. Це призвело до зменшення наших зусиль у сфері оборони та фокусу на операціях за межами Альянсу. Колишній Міністр оборони Німеччини сказав, що свободу ФРН буде захищено навіть на Гіндукуші (прим.: Гіндукуш – гори в Афганістані, Пакистані та Індії, від Гімалаїв відділені долиною Інду. Довжина 800 км, ширина до 350 км, висота до 7708 м.). І ось тепер це стало шоком, оскільки війна повернулася на європейський континент.

Нам потрібен повний перегляд ситуації. У Німеччині цей процес уже розпочато. Ми занедбали те, що захист нашої країни – це головне завдання армії. Наші політики, які ігнорували національну оборону 10 – 15 років тому, тепер мають відповідати за це. Помилки, яких ми припустилися в минулому, тепер постають перед нами: ми не витрачали багато грошей на оборону, ніколи не виконували обіцянку щодо 2% ВВП на оборону. Тепер ми інвестуємо, але це потребує часу.

Коли наш міністр оборони говорить, що Німеччина має бути готова до війни до 2028 року, це неможливо досягти, оскільки всі вимагають нових боєприпасів. Боєприпаси – це велика проблема. Ми отримаємо нові фрегати чи танки, але за 7–10 років. Тож що необхідно зробити зараз? Це знову повертає мене до вашого досвіду з інноваційними технологіями. Дрони, безпілотні апарати – ми можемо виробляти їх значно швидше, щоб покрити європейський простір обороною. Я абсолютно переконаний, що мислення навіть у НАТО вже змінюється.

Вам не треба переконувати європейські армії, тому що ми близько до України, ми розуміємо, що ви захищаєте нашу свободу, наші цінності. Тому я думаю, що всі європейські країни збільшать свої зусилля щодо надання Україні військової допомоги.

Доцільність операцій на території росії: Суверенітет та міжнародне право

Щодо операцій України на території росії, моя думка полягає в тому, що це відповідає міжнародному праву, тому що перетин кордону не є забороненим.

Я б мав іншу думку, якби ми говорили, наприклад, про атаки на москву. Але ви не можете чітко сказати: “Ось лінія, яку не можна переходити”, адже це частина ваших національних інтересів. Я не сумніваюся, що це було обґрунтоване рішення, тому що росія зрозуміла, як насправді діє певна частина країн.

Дехто казав українському військово-політичному керівництву: “Не робіть цього”, “Це неможливо” і таке інше. А тепер росіяни побачили, що Україна – незалежна країна, і вона ухвалила національне рішення перейти кордон і захищати свої інтереси. З моєї точки зору, це абсолютно нормально і це був розумний підхід.

Розвиток лідерства для тривалої війни: Поєднання досвіду та інновацій молоді

Я завжди вчився від молодих людей, тому я і досі є великим прихильником призову до армії в Німеччині. Спілкування з молодими людьми дуже важливе, адже вони набагато більше знайомі з новими технологіями, ніж я. Наприклад, моя шестирічна донька краще розуміється на телефоні, ніж я. І, я думаю, поєднання молодих і досвідчених людей – це найкращий підхід. Це змушує старших людей задуматися, чи не можна робити щось по-іншому. Якщо ви 30–40 років на службі, у вашій голові вже багато рутини.

Важливо давати молодим людям відповідальність і дозволяти їм робити помилки. Але для мене завжди було важливо: коли людина помиляється, щоб у неї була сміливість і довіра прийти до мене і сказати: “я припустився помилки”. Я не завжди був у захваті від цього, але всі вчаться на помилках.

Тому моя порада: навчайте ваших людей тактиці, давайте їм свободу для розв’язання проблем. Іноді, як військовим, вам потрібно трохи удачі під час ухвалення рішень. Важливо допомогти їм прийняти різні думки.

Майбутнє підтримки України та європейської безпеки

Аналізуючи історичні, політичні та економічні аспекти, ми не можемо довіряти президенту путіну. Я думаю, що це урок для всіх

європейських країн. Канцлер Меркель припустилась великої помилки, коли шукала можливість купувати російський газ і нафту, сподіваючись на обмеження агресії. Але президент путін – це колишній співробітник секретних служб, і він абсолютно інакше мислить щодо демократії, миру. У його свідомості це виглядає так: “Я маю відновити колишній срср”. Він досі вірить, що все має бути змінено знову. Я думаю, що всі європейські країни зрозуміли, що Україна захищає нашу свободу, наші цінності.

Першим дзвінком для мене стала війна в Грузії на початку 2000-х років. путін – це певною мірою гравець, він пробує, атакує, дивиться, що відбувається. Але європейські країни мають зрозуміти, що вони не приймуть мир за будь-яку ціну, лише щоб був мир, тому що вони точно знають: якщо Україна впаде або буде мир, який не поважатиме суверенітет України, це буде лише питання кількох років, і путін зробить наступну спробу. Це обговорюється навіть у моїй країні, де деякі партії підтримують путіна.

Я твердо переконаний, що Україна може довіряти підтримці європейських країн. І це, можливо, трохи здивує вас, але я абсолютно впевнений, у підтримці з боку Сполучених Штатів. Це моя точка зору.

Це буде цікавим процесом, адже Президент Трамп відомий своєю динамічністю в заявах. У будь-якому випадку майбутнє покаже на скільки ефективною була ця підтримка.

У нас є Генеральний секретар НАТО пан Столтенберг, який є справжнім прихильником України. Франція є потужним союзником. Північні країни – сильні прихильники. Згадайте, що Швеція та Фінляндія приєдналися до НАТО після агресії росії.

Так, шлях вперед буде важким, але я щиро сподіваюся, що ми зможемо організувати необхідну підтримку для вас.

Дорогі українські захисники! Шановний український народ!

З моменту широкомасштабного вторгнення я з глибокою повагою та професійним захопленням спостерігаю за вашою мужньою та незламною боротьбою. Ваша стійкість, відвага та неймовірна винахідливість на полі бою стали справжнім маяком для всього світу, демонструючи, що таке справжній дух свободи.

Ви не лише захищаєте свою суверенну землю, а й стоїте на варті фундаментальних демократичних цінностей, які є наріжним каменем нашої цивілізації. Я бачу, як кожен із вас, від рішучого солдата на передовій до самовідданого волонтера в тилу, стає частиною великої єдності, яка є вашою головною зброєю. Ваше командування демонструє виняткову оперативну майстерність та стратегічну гнучкість, гідну найвищої похвали.

Знайте, що в цій надважливій боротьбі ви не самотні. Ми, ваші партнери та союзники, продовжуємо надавати вам всебічну підтримку, адже розуміємо: ваша безпека – це наша безпека, а ваша Перемога – це запорука стабільності та миру для всієї Європи.

Мої найщиріші побажання до вас – це побажання невичерпної сили духу, витримки й, безумовно, якнайшвидшої та повної Перемоги. Нехай кожен ваш день наближає мир, а ваші зусилля увінчаються тріумфом справедливості.

З непохитною вірою у вашу Перемогу!

Підсумок: Фундаментальні уроки війни в Україні для глобальної безпеки та майбутнього Європи

Адмірал (у відставці) Манфред Нільсон підкреслює, що успіх України зумовлений не лише безпрецедентною мужністю, а й стратегічною адаптивністю, інноваціями та глибокою національною єдністю.

Він наголошує на революційній ролі цивільних технологій – зокрема безпілотних систем, штучного інтелекту тощо, як ключових елементів сучасної війни, підкреслюючи швидку адаптацію України до їхнього використання.

Адмірал зазначає, що цей конфлікт вимагає від НАТО та його членів кардинального перегляду традиційних доктрин на користь територіальної оборони та готовності до масштабних конфліктів. Він також підтверджує виправданість асиметричних операцій України на території противника, як важливого елемента захисту національних інтересів.

Зрештою, адмірал Нільсон чітко заявляє, що довіра до путіна є неможливою, і лише непохитна, консолідована підтримка України з боку європейських країн та США є запорукою довготривалого миру та стабільності в Європі.

Генерал Філіп Лавінь – колишній начальник штабу Повітряно-космічних сил Французької Республіки та Верховний головнокомандувач ОЗС НАТО з питань трансформації в штаб-квартирі НАТО (2021–2024).

Він є авторитетним воєначальником із визначним службовим шляхом у Повітряно-космічних силах Французької Республіки та міжнародній оборонній сфері.

Як Верховний головнокомандувач ОЗС НАТО з питань трансформації, генерал Лавінь відіграв ключову роль у модернізації оборонного потенціалу Альянсу, забезпечуючи його спроможність адаптуватися до нових викликів безпеки та діяти ефективно в умовах швидкозмінного середовища.

Маючи десятиліття досвіду стратегічного управління та оперативного командування, генерал Лавінь стояв на передовій формування трансформаційної політики НАТО. Він приділяв особливу увагу впровадженню інноваційних технологій, підвищенню взаємосумісності збройних сил країн-членів та підготовці до ведення бойових дій у майбутньому оперативному середовищі.

Під його керівництвом Командування НАТО з питань трансформації (АСТ) очолювало інноваційні ініціативи в таких сферах, як кібероборона, штучний інтелект, розвиток об'єднаних сил і концептуальне планування.

До свого призначення в НАТО генерал Лавінь обіймав низку ключових посад у Збройних силах Французької Республіки, зокрема посаду начальника штабу Повітряно-космічних сил, де він просував програми модернізації та підвищення бойової готовності.

Його лідерство відіграло вирішальну роль у забезпеченні узгодженості між національною та союзною оборонною стратегією в умовах дедалі складнішої глобальної безпекової ситуації.

Генерал Лавінь є послідовним прихильником зміцнення взаємодії між державами – членами НАТО та розвитку партнерств

з міжнародними організаціями. У своєму баченні він акцентує на важливості інновацій, адаптивності та колективної стійкості у протидії новітнім загрозам і забезпеченні безпеки євроатлантичної спільноти.

Генерал (у відставці) Філіп Лавінь: Комплексний аналіз української стійкості та трансформації військового мистецтва

Насамперед я хочу висловити свою найглибшу повагу та шану всім українцям – військовим і цивільним, – які віддали свої життя за захист України.

Ваша боротьба – це не лише захист вашої суверенності, а й, без перебільшення, захист усіх європейських цінностей та європейської безпеки. Це надзвичайно важливо, і Захід має це цілком усвідомлювати.

Що мене по-справжньому вражає, і про що я постійно говорю зі своїми колегами та друзями в Альянсі, – це недовозначна національна єдність, яку демонструє український народ. Українські військові й цивільні працюють разом, борються разом і тримаються разом. Як ми, військові, часто кажемо, ми можемо вигравати окремі битви, але для перемоги у такій війні – і це, зауважте, є основною метою – потрібна національна згуртованість та внутрішня цілісність. І ви це демонструєте щодня, що є справді вражаючим феноменом для спостерігача ззовні.

І ще одне, що викликає у мене глибоку повагу, – це те, що ви не лише дивитеся на ситуацію сьогодні, на тактичний або оперативний рівень, а постійно думаєте наперед, дивитесь за обрій. Ви аналізуєте, ви прогнозуєте, ви активно будуєте своє майбутнє. Ваш Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України, який ви представляєте, є яскравим символом цього стратегічного орієнтування на майбутнє.

Ви працюєте над тим, щоб сформувати майбутні збройні сили, здатні не лише стримувати ворога зараз, а й ефективно захищати Україну на десятиліття вперед. Тож скажу просто – браво!

Стратегічний прорахунок росії у повітрі: Ключовий момент початку війни

У сучасній війні, згідно з доктринами як НАТО, так і росії, досягнення переваги в повітрі розглядається як ключова передумова для успішного проведення будь-якої наземної операції, включно з десантними діями. Із суто воєнної точки зору, той факт, що росія не змогла встановити панування в повітрі в перші дні широкомасштабного вторгнення, є беззаперечною стратегічною поразкою для них. Це був перший і дуже вагомий сигнал того, що їхні плани руйнуються.

На папері російська федерація мала очевидну перевагу: значну кількість бойових літаків тактичної авіації, великий досвід бойового застосування авіації у Сирії, а також декларовану здатність до використання високоточної зброї, зокрема крилаті ракети. Крім того, росія володіла добре розвинутою системою радіоелектронної боротьби та радіоелектронної розвідки, що, на її думку, мало б допомогти знизити ефективність української ППО. Але, як ми бачимо, ця перевага залишилася виключно на папері.

Однією з головних причин цього провалу є те, що російська сторона суттєво переоцінила власні можливості та водночас критично недооцінила ступінь готовності українських сил протиповітряної оборони. росіяни, схоже, були переконані, що основні українські зенітно-ракетні комплекси будуть знищені протягом перших 48 годин, згідно з їхніми “підручниками” та сирійським досвідом. Але цього, як ми знаємо, не сталося. Україна зуміла зберегти боєздатні системи ППО і, що найважливіше, ефективно їх розосередити та приховати, особливо за рахунок мобільних зенітних систем. Це дозволяло їм уникати ураження, зберігати можливість завдання ударів і, по суті, продовжувати контролювати частину повітряного простору.

Окремо варто відзначити вражаючий рівень гнучкості, з якою діяли українські авіація та протиповітряна оборона. Було створено фактично мережеву систему ППО, яка завдяки інтегрованим засобам зв'язку та автоматизованим системам управління дозволяла координувати дії різних компонентів – від авіації до ЗРК та ПЗРК, – приховувати розташування засобів ураження, здійснювати маневр та

змінювати позиції у реальному часі. Це унеможливлювало системне знищення української ППО. Водночас у діях російської авіації був відсутній чіткий, послідовний план – удари були хаотичними, без системного знищення ключових цілей, таких як аеродроми, командні пункти, радары, системи ППО. Вони не проводили повноцінну кампанію зі знищення протиповітряної оборони (SEAD/DEAD), яка є стандартом і передумовою успіху в країнах НАТО.

На цьому тлі дії українських Повітряних Сил були надзвичайно ефективними, попри обмежений ресурс. Українські пілоти, використовуючи застарілі типи літаків, діяли рішуче та з великою професійною майстерністю – виконували завдання з підтримки сухопутних військ, ураження колон противника, прикриття, перехоплення ворожих цілей, зокрема безпілотників та крилатих ракет. Це стало можливим завдяки ефективній інтеграції авіації з іншими компонентами ППО – від ЗРК до переносних зенітно-ракетних комплексів і систем РЕР. Це є яскравим прикладом того, як менші за ресурсами сили можуть ефективно протидіяти технічно та чисельно більш оснащеному противнику завдяки рішучості, вивірній підготовці, грамотній тактиці та, що найважливіше, ефективній

взаємодії між підрозділами. Значну роль у цьому відіграла також попередня підготовка Збройних Сил України за стандартами НАТО, зокрема під керівництвом інструкторів зі США, Великої Британії, Канади. Командири на місцях були навчені діяти самостійно, ініціативно, відповідно до мінливої обстановки – і це стало критичним у перші дні війни, коли централізоване управління могло бути порушене.

Тому провал росіян у завоюванні переваги в повітрі – це прямий результат як їхніх фатальних недоліків, так і вашої високої професійної готовності та кмітливості.

Уроки провалу повітрянодесантних операцій та нова реальність прозорого поля бою. Щодо масштабної повітрянодесантної операції у Гостомелі, я вважаю, що надзвичайно важливо детально проаналізувати, чому вона провалилася. Іноді справа не у військовій доктрині як такій, а в тому, як саме вона реалізується – без повноцінного забезпечення й належного бойового сприяння. Повітрянодесантні або повітряно-штурмові дії – це лише один з інструментів у межах загальної оперативної або стратегічної кампанії. Важко сказати, що такі операції взагалі не можна буде більше застосовувати в майбутніх війнах, оскільки можуть бути обставини, коли вони залишатимуться доцільними – наприклад, для проведення відволікаючих дій, спеціальних операцій обмеженого масштабу або у поєднанні з іншими видами бойових дій, що створюють сприятливіші умови.

Однак, безперечно, реалізовувати такі операції стає дедалі складніше та ризикованіше. Сучасне поле бою стає дедалі прозорішим. І йдеться не лише про розвідку та спостереження (ISR), які постійно розвиваються, а й про швидкість ухвалення рішень у системі військового управління. Це означає, що противник здатен надзвичайно швидко реагувати на будь-які наші дії, виявляючи та нейтралізуючи загрози раніше, ніж це було можливо. Ця прозорість зменшує елемент несподіванки, що є життєво важливим для успіху десантних операцій.

Повертаючись до прикладу в Гостомелі, росіяни допустили серйозний прорахунок. Вони були надто самовпевнені, вважаючи, що

попередньо знищили або нейтралізували всі ключові цілі навколо аеродрому, і припускали, що українські сили оборони в цьому районі – слабкі або дезорганізовані. Однак, як ми бачили, вони серйозно прорухувалися.

Якщо ти не володієш адекватною ситуаційною обізнаністю, якщо перебуваєш у стані завищеної впевненості та відступаєш від стандартів підготовки й застосування бойового статуту – це неминуче призводить до провалу операції. Це класичний приклад того, як недооцінювання противника та переоцінювання власних сил може призвести до катастрофічних наслідків, навіть якщо сама доктрина потенційно має сенс.

Територіальна оборона: Національна згуртованість як наріжний камінь перемоги

Рішення України про створення Сил територіальної оборони в межах концепції національного спротиву, залучаючи цивільне населення до організованої оборони держави, було, на мій погляд, одним з найбільш ключових факторів – вирішальним чинником перемоги у війні завжди є згуртованість нації. І тут, безумовно, варто відзначити, що Україна проявила далекоглядність, узагальнивши досвід ще з 2014 року, зокрема досвід ведення бойових дій у глибокому тилу за участі так званих зелених чоловічків та диверсійно-розвідувальних груп. Саме тому створення та застосування Сил ТрО мало критично важливе, якщо не вирішальне, значення.

Сили ТрО забезпечили охорону та оборону тилкових районів, що само по собі є надзвичайно важливим завданням, оскільки це дозволило регулярним збройним силам зосередитися на фронті. Але, крім цього, вони виступили невіддільним джерелом мобілізаційного ресурсу особового складу для доукомплектування частин та підрозділів Збройних Сил України, зважаючи на високий рівень бойових втрат, характерних для воєн високої інтенсивності. Порівняно з цивільним населенням без підготовки, резервісти територіальної оборони вже мають базову підготовку й, що не менш важливо, високу мотивацію, що дозволяє їм швидше інтегруватися в бойові підрозділи.

Крім того, надзвичайно ефективною виявилась система військового управління, на якій базується ТрО. Децентралізований

характер управління дозволив підрозділам ТрО діяти автономно в межах оперативного задуму, а гнучкість управління дала можливість оперативно реагувати на зміну обстановки.

Особливо це контрастувало з централізованою, ієрархічною (вертикальною) моделлю командування з боку збройних сил противника, яка виявилася неефективною у швидкозмінних умовах. Принцип субсидіарності – тобто делегування повноважень на нижчі рівні командування – дозволив командирам на місцях ефективно ухвалювати рішення, враховуючи глибоке знання місцевої обстановки та оперативне реагування. Водночас, Сили ТрО були інтегровані в загальну систему оперативного управління завдяки створенню спільного (об'єданого) командування. Це є свідченням того, що система територіальної оборони не була розпорошеною, а діяла у взаємодії з регулярними силами відповідно до єдиного оперативного плану. Я бачив ці підходи у вашій “Білій книзі” 2021 року, а також у концепції загальнонаціонального спротиву. Звісно, повна реалізація таких ідей вимагає часу, ресурсів, навчання, розбудови спроможностей. І ви, без сумніву, були в процесі нарощування цих спроможностей, але не встигли досягти повного рівня готовності до моменту вторгнення.

Проте напрям був абсолютно правильним. Коли ми дивимось на такі країни, як Фінляндія чи Швеція – зі своїми концепціями “тотальної оборони”, – стає зрозуміло, що саме така модель дозволяє нації перемагати у війнах повного спектру, оскільки це не лише збройний конфлікт, а боротьба всього суспільства. Саме в цьому напрямку слід рухатися, аби досягти перемоги як на рівні збройних сил, так і держави в цілому.

Аналізуючи початковий етап широкомасштабного вторгнення, можна виділити три основні, найбільш грубі помилки з боку російської федерації:

Нездатність слідувати власним доктринам та застаріла модель управління: росіяни прагнули блискавичної перемоги, але їхнє командування та управління виявилось занадто вертикальним, централізованим і недостатньо децентралізованим, що є критично важливою вимогою для сучасної війни такого масштабу на настільки

протяжній лінії фронту. Ця негнучкість паралізувала їхню здатність реагувати на зміну обстановки.

Неправильне оцінювання сил супротивника та недостатня ситуаційна обізнаність: Вони катастрофічно недооцінили реальні можливості та рівень підготовки українських збройних сил, їхню мотивацію та здатність до спротиву. Ця інформаційна прогалина була фатальною.

Недооцінювання рівня готовності та потенціалу українських сил: росіяни вірили, що Україна не зможе чинити ефективний опір і швидко розвалиться, вони не врахували вашу багаторічну підготовку та досвід бойових дій на Донбасі.

Щодо трьох ключових сильних сторін або ефективних дій Збройних Сил України, що забезпечили успішну оборону в перші дні війни:

Високий рівень готовності та швидка мобілізація: здатність вашого керівництва – як стратегічного, так і тактичного – швидко мобілізувати й залучити ваш народ до боротьби, перетворивши цивільне населення на ефективну оборонну силу.

Це свідчить про високий рівень довіри між суспільством та військовим керівництвом.

фото пресслужби В.Ільницька

Оперативне реагування та безпрецедентна міжнародна координація:

Здатність до швидкої реакції на вторгнення та ефективна координація з міжнародними союзниками, зокрема зі США на ранніх етапах, що забезпечило не лише своєчасну інформаційну, а й критично важливу цифрову та космічну підтримку, а також інтенсивну військову допомогу. Це все відіграло вирішальну роль у стабілізації ситуації.

Децентралізоване лідерство та тактична гнучкість: Ініціативність командирів на місцях, здатність діяти самостійно та адаптуватися до змін обстановки, що дозволило ефективно протистояти ворогу, який діяв за застарілими жорсткими схемами. Це була справжня перевага на полі бою.

Ризики та доцільність переходу до наступу: “Битва за можливості” та стратегічні цілі

Рішення негайно перейти від оборони до стратегічного наступу після оборони Києва, без значних підкріплень, є дуже релевантним. Я б провів аналогію з регбі, моїм улюбленим видом спорту. У регбі, як і на полі бою, коли ти зумів витримати найсильніший натиск супротивника, і починаєш діяти, коли “отримуєш м'яч” – тому що ти

його отримуєш завдяки своїй гарній обороні, відбираючи його у супротивника, – тоді супротивник дезорганізований. І якщо ти просто чекаєш, вони відновлять свою організацію, перегрупуються, заповнять прогалини. Це те, що я називаю “битвою за можливості”. Це момент, коли ти, як у дзюдо, можеш використовувати рухи супротивника, щоб скористатися його вагою чи силою. Якщо ти сильний, але нерухомий, це може бути твоєю найбільшою слабкістю.

Ви прийняли ризик, але зробили це на основі глибокого розуміння, що коли ти чисельно слабший, ти маєш бути більш гнучким, щоб перемогти. Це була унікальна комбінація стратегічного бачення та використання оперативних можливостей. Звільнення Харкова, наприклад, мало не лише тактичне, а й стратегічне значення, оскільки це був ключовий напрямок для росії до Києва. Тому ви мусили просунути фронт далі на схід, щоб захистити Київ, забезпечити цю північно-східну кордонну лінію. І останнє, що я хочу сказати, – це також стратегічні цілі, які були надзвичайно важливими для ваших політичних керівників і начальника Генерального штабу. Це має величезне значення для морального стану людей. Ти маєш перемогти. Ти маєш завершити 2022 рік перемогами, щоб підтримати дух нації, і це, безумовно, було чудовим і правильним рішенням.

Курська операція та стратегія дій у глибині: Демонстрація здібностей та вплив на моральний дух

Щодо Курської операції, яка відбулася значно пізніше і викликала певні непорозуміння серед західних партнерів щодо її неконсультативного характеру, це ще один приклад того, як ви дієте, коли, можливо, не маєте всього необхідного для досягнення успіху, але ви це робите, тому що існують стратегічні цілі, які значно важливіші за виключно військові тактичні цілі. Коли я говорив про моральний дух українського народу, я мав на увазі, що перемога, навіть невелика, підвищує моральний дух.

Тому я думаю, що Курська операція – це демонстрація здатності Збройних Сил України діяти в глибину. І не тільки на вашій території, а й на території росії. І не лише Курська операція має бути на порядку денному.

Це також усі ваші дії з безпілотниками в глибині – удари по стратегічних об'єктах. Ваші дії проти російського флоту в Чорному морі, усі дії, які ви здійснюєте з вашими БПЛА, на логістичних пунктах російських збройних сил у росії. Тобто це не тільки Курська операція. Це, я думаю, ви продемонстрували як росії, так і своєму народу, і, звісно, західним країнам, що ви здатні воювати не лише на території України, а й ефективно діяти в глибині ворожої території.

Так, можливо, складно мати перевагу в повітрі на чужій території, так, концентрація сил – це виклик, адже фронт настільки великий, що ви не можете це зробити скрізь. Але це також своєрідна форма стратегічної дезінформації або відволікання, подібна до того, що ви зробили в Херсоні. Це змусило росію зосередити частину своїх сил у Курську, де вони не можуть бути всюди, навіть якщо вони великі. Їм доводиться захищати Курськ, бо це стає національним інтересом росії – захищати і відновлювати цю територію.

Отже, з усіх цих причин, я вважаю, що стратегічно це було абсолютно правильне рішення.

Феномен українського військового лідерства: Нова ера гнучкості та інновацій

Рівень професіоналізму військового керівництва України як на стратегічному, так і на тактичному рівнях є надзвичайно вражаючим,

враховуючи, що армія швидко виросла з близько 200 тисяч до 1 мільйона. Це, безперечно, є величезним викликом, і питання лідерства стало критичним не лише для навчання, а й для командування силами, які, ймовірно, не мали достатньо часу для підготовки за звичайними стандартами.

Як ми знаємо, навіть якщо у нас є найкращі технології чи обладнання, ми не можемо виграти битву без наших людей. Я говорю про молодших командирів. Для мене сержанти – це ключова ланка: вони здатні, по-перше, глибоко зрозуміти наміри старших командирів, потім миттєво зрозуміти реалії бойового поля, що має вирішальне значення для швидкості ухвалення рішень. І саме вони, адже вони керують малими підрозділами, ті, хто здатні підвищити моральний дух своїх підлеглих і підтримувати його на найвищому рівні. Ми знаємо, що моральний дух військ і здатність чинити опір та ефективно вести бойові дії є ключовими для успіху. Не можна просто воювати, як росіяни, із сотнями втрат, покладаючись на масу. Ні, потрібно вести більш розумну боротьбу, і саме ці люди забезпечують це. Тому для мене це було дуже важливе рішення – зосередитися на розвитку професійного сержантського корпусу.

по-друге, – це масштабна підготовка, яку ви проводили впродовж кількох років до широкомасштабного вторгнення. Я прочитав, що десь з 2019-го, можливо, 2020-го, 2021 року ви проводили неймовірну кількість навчань, командних навчань, навчань з бойовою стрільбою, спільних тренувань артилерії з піхотою. Це те, що дає вам життєво необхідні навички вести бойові дії в складних умовах.

І останнє для мене – це здатність ваших військових лідерів на тактичному рівні інтегрувати інновації. Це вміння передавати й прискорювати процес ухвалення рішень та використовувати будь-які засоби, незалежно від того, які саме ефектори вони використовують, для досягнення бажаного результату. Це вже сама по собі сила. І ви маєте лідерство в цьому. На жаль, ви втратили багато досвідчених сержантів і капітанів, але їх замінили. Вони прийшли з вашого суспільства, з вашого народу, з ваших молодих людей, і вони дуже інноваційні, і це також є ключем до вашої національної та комплексної

стратегії. Це не просто підтримка ваших військ. Ні, вони приносять свої знання, свою інновацію до збройних сил. Це не просто допомога, бо коли ми говоримо про допомогу, це просто означає, що “ви маєте це, і робіть це”, а ці люди можуть додати уяву та інноваційний дух. Це однозначно велика частина вашої сили, оскільки росіяни не здатні цього робити.

Вони добре копіюють, вони використовують свій цикл “узагальнений досвід”, але вони діють лише в реактивному режимі. Їм важко бути в проактивному режимі. Це різниця між хорошим і поганим лідерством. У вас є люди, які проактивно діють на полі бою, вони проактивно діють на своєму рівні, вони розуміють наміри, і це чудово.

Щодо кіберпростору та космосу: На мою думку, росіяни були кращими в кіберпросторі на початку. Україні потрібно продовжувати розвивати вашу космічну присутність, оскільки ви покладаєтеся на інших, і ви були не так підготовлені, як могли б бути. Але є країни, які були на тому ж рівні, на якому ви були на початку. Я вважаю, що космос має бути розвинений більше, і його використання дуже важливе. Ви багато чого навчилися. Ви зберігаєте свою гнучкість, що

вимагає не лише великих планів, а й постійних навчань, і тісної цивільної координації, оскільки саме тоді ви можете використовувати всі наявні ресурси, щоб бути сильними.

Дорогі українські захисники! Шановний український народ!

Я з глибокою повагою спостерігаю за вашою мужністю та самовідданістю. Ваша боротьба – це не просто захист територіальної цілісності, це живий урок безперервної адаптації та військових інновацій, що змінює уявлення про майбутнє колективної безпеки.

Ми бачимо, як ви, у найскладніших умовах, не лише протистоїте агресору, а й демонструєте надзвичайну здатність до навчання, швидкого впровадження нових тактик та інтеграції передових технологій. Ваша рішучість і оперативна майстерність є джерелом неоціненних знань для всіх армій Альянсу, показуючи, як динамічно еволюціонує сучасна війна. Ви не лише виживаєте, ви трансформуетесь на очах усього світу, наближаючись до стандартів взаємосумісності, які є ключовими для майбутньої архітектури безпеки.

Ваш внесок у колективну безпеку Європи є величезним. Ви боретесь за спільні цінності свободи та суверенітету, і за це ми вам щиро вдячні.

Бажаю вам невичерпної стійкості, постійного вдосконалення та, найголовніше, швидкого досягнення справедливої та повної Перемоги. Нехай ваші зусилля прокладають шлях до стійкого миру та стабільності.

Слава Україні!

З непохитною вірою у вашу здатність долати виклики!

Підсумок: Фундаментальні уроки української стійкості та трансформація воєнного мистецтва – погляд генерала Філіпа Лавіня

Аналіз наданого бачення ситуації навколо російсько-українського конфлікту з боку генерала (у відставці) Філіпа Лавіня висвітлює глибинні уроки широкомасштабної війни в Україні, підкреслюючи, що українська стійкість і успіх є прямим наслідком

унікального поєднання національної єдності, стратегічної адаптивності та інноваційного військового лідерства.

Він не лише аналізує критичні прорахунки агресора, а й виділяє ключові трансформації у воєнному мистецтві, спричинені цим конфліктом.

Центральні тези генерала Лавія формують такі ключові висновки:

Провал росії у встановленні панування в повітрі як стратегічна поразка: Генерал наголошує, що нездатність російської авіації знищити українську ППО на початковому етапі вторгнення була фатальною помилкою. Це відбулося через російську самовпевненість, недооцінювання противника та відсутність системної кампанії SEAD/DEAD. На противагу цьому, українська ППО продемонструвала вражаючу гнучкість, розосередження та мережеву інтеграцію, що дозволило їй вижити та ефективно протидіяти ворогу.

Зміна характеру бойових дій та роль технологій: Досвід Гостомеля показує, що сучасне поле бою стало “прозорішим”, що робить класичні повітрянодесантні операції значно більш ризикованими. Водночас, він відзначає, що українські інновації, зокрема широке використання безпілотних систем, є ключовим фактором успіху, дозволяючи асиметрично впливати на перебіг війни.

Національна згуртованість та територіальна оборона як вирішальні фактори: Лавінь підкреслює, що єдність українського народу та ефективність Сил територіальної оборони (ТрО) стали фундаментальною перевагою. ТрО не лише захистила тил, а й забезпечила життєво важливий мобілізаційний ресурс, демонструючи ефективність децентралізованого командування та контролю, що дозволяє оперативно ухвалювати рішення на місцях – на відміну від жорсткої та неефективної російської ієрархії.

Виправданість “битви за можливості” та дій у глибині: Генерал схвалює швидкий перехід України від оборони до наступу, називаючи це “битвою за можливості”. Він також повністю підтримує дії України на території рф (таких як Курська операція та удари БпЛА), розглядаючи їх як стратегічно виправдані заходи, що демонструють спроможність бити ворога в його тилу та відволікають його сили.

Феномен українського військового лідерства: Лавінь вражений високим професіоналізмом українських командирів на всіх рівнях. Він особливо виділяє ключову роль сержантського корпусу у підтримці морального духу та забезпеченні оперативної ефективності, а також здатність українських лідерів до проактивних дій, інтеграції інновацій та швидкої адаптації – це є фундаментальною відмінністю від реактивного та менш гнучкого підходу російської армії.

Необхідність стійкої підтримки Заходу та геополітичні висновки:

Генерал Лавінь рішуче застерігає від довіри до путіна, підкреслюючи, що “мир за будь-яку ціну” призведе лише до наступної агресії. Він наголошує на критичній важливості незмінної та консолідованої підтримки України Заходом, оскільки її перемога є запорукою миру та безпеки для всієї Європи.

Узагальнюючи, генерал Лавінь розглядає війну в Україні як лакмусовий папірець для сучасної військової думки, що підкреслює необхідність для всіх армій переосмислювати доктрини, інтегрувати нові технології, розвивати гнучке лідерство та виховувати національну єдність як основу ефективної оборони.

Раймондс Граубе – генерал-лейтенант (у відставці). Військову кар'єру розпочав у 1991 році в Земессардзе (Національна гвардія Латвії) як заступник командира роти охорони Штабного батальйону Земессардзе.

У 1998 році був призначений командувачем Земессардзе. Двічі обіймав посаду командувача Національними збройними силами Латвії: з 1999-го по 2003 рік та з 2010-го по 2016 рік. У 2012 році став першим генерал-лейтенантом у Латвії.

Упродовж своєї служби Граубе проходив підготовку в західних військових навчальних закладах, зокрема дворічні курси для вищого командного складу у Військово-промисловому коледжі Національного оборонного університету США, у коледжі британських збройних сил, а також у військових коледжах Нідерландів та Італії.

Після відставки, у березні 2017 року, він очолив правління державного фонду оборони та патріотизму “Namejs”, метою якого є сприяння патріотизму в латвійському суспільстві, вшанування пам'яті загиблих у міжнародних операціях військових та надання підтримки ветеранам і Земессардзе.

Генерал-лейтенант (у відставці) Раймондс Граубе. Стратегічний погляд щодо війни в Україні та долю Європи

Війна в Україні – це не просто трагедія, а живий, дихаючий підручник сучасної війни. Вона є своєрідним горнилом, що випробовує старі підходи та формує нові принципи. Генерал-лейтенант (у відставці) Раймондс Граубе, колишній командувач Збройних сил Латвії, зі своїм багаторічним досвідом та гострим, як лезо, аналітичним розумом, запрошує нас у цю подорож. Він не просто констатує факти, а заглиблюється у сутність протистояння, розкриваючи, як українська незламність і майстерність стали своєрідним маяком, що освітлює шлях до трансформації у воєнному

мистецтві та переосмислення національної оборони у XXI столітті. Його висновки, виткані з ретельного аналізу відкритих джерел, є не лише військовою оцінкою, а й філософським осмисленням волі, лідерства та ціни свободи.

Напередодні бурі: західні ілюзії та прозріння через кров

Коли тіні широкомасштабного вторгнення лише згущувалися над Україною, західний світ, дивним чином, був занурений у глибокий песимізм щодо її здатності вистояти. Це, на думку генерала Граубе, було наслідком подвійної, майже фатальної помилки. Ми, на Заході, надмірно обдарували росію ореолом непереможності. Ми споглядали за її військовими парадми, її заявленою технологічною перевагою, повірили у її здатність до блискавичних, бездоганних операцій. Ця завищена оцінка її військової машини, її оперативного планування та розвідувальних можливостей створила ілюзію непереборної сили, яка, як виявилось, не мала нічого спільного з реальністю. Це була одна з найбільших хибних оцінок, що спотворила сприйняття майбутньої загрози.

Водночас, наші знання про саму Україну та її оборонні сили були, на жаль, украй обмеженими. Багато хто на Заході не розумів справжніх можливостей української армії, її внутрішньої сили, її непересічної хоробрості. Наша оцінка часто базувалася на болісному досвіді 2014 року, зокрема на втраті Криму, що відбулося фактично без опору. Цей факт, хоч і був наслідком складної внутрішньої ситуації та зради, сформував уявлення серед політиків та деяких військових лідерів Заходу про слабкість та неспроможність України. Ми не бачили, що з 2014-го по 2022 рік Україна провела колосальну роботу: вона не лише утримувала лінії оборони на Донбасі, а й зробила правильні висновки з попередніх невдач.

Вона оновила тренувальні системи, прийнявши елементи більш сучасного підходу – не стільки “західного”, скільки інноваційного. Було впроваджено принципи лідерства, оперативного планування, делегування повноважень на нижчі рівні. Це дало свої результати вже на самому початку широкомасштабної війни, особливо на ключових напрямках. На мій погляд, основною причиною західного песимізму була саме помилкова оцінка, що проявилось у недооцінюванні

українських можливостей, професіоналізму командування, стійкості солдатів і, найголовніше, незламного бойового духу нації.

Київ: Епіцентр, де міф агресора розбився об стіну волі

На мою думку, оборона Києва стала вирішальною не лише для долі України, а й для переосмислення суті сучасної війни. Це був момент, коли ілюзії агресора розсипалися в пил.

Провали російські були показовими, вони стосувалися не лише столиці, а й усього початкового етапу вторгнення.

Перший – це катастрофічний провал розвідки. російські спецслужби не змогли точно оцінити рівень підготовки українських сил, їхню здатність приховувати основні угруповання. Навіть після перших масованих ударів “кістяк” української оборони не був зламаний, і це вже було ознакою надзвичайної ефективності.

Другий провал – це морально-психологічне недооцінювання України. росіяни очікували, що місцеве населення вийде зустрічати їх із квітами, що “триденна війна” завершиться швидким захопленням Києва. Це була повна помилка в оцінюванні настроїв українців, їхньої безпрецедентної волі до спротиву. Третій провал – це логістичний крах, який, мабуть, був одним із найбільш уражаючих.

Ми всі пам'ятаємо багатокілометрові колони російської техніки, що розтягнулися вздовж ліній постачання, особливо з боку Білорусі. Були навіть анекдотичні, але сумні випадки, коли російські екіпажі танків та БМП питали місцевих про пальне. Це свідчило про катастрофічний прорахунок у логістичному плануванні. Ці логічні та оцінні провали базувалися на хибній інформації та призвели до неправильної оперативної стратегії. росіяни діяли так, ніби це була миротворча операція – рух по магістралях, контроль основних доріг, як це, можливо, було в Афганістані.

До того ж було переоцінювання власної технологічної переваги. росіяни вважали, що їхні засоби переважають українські, а натомість стикнулися з надзвичайно ефективним використанням навіть простих систем – ПЗРК, ПТРК, “Джавелінів”, “Байрактарів”. російські генерали опинилися у пастці власної самовпевненості.

Щодо української сторони, виділю чотири ключові досягнення:

по-перше, у командування Збройних Сил України була хороша розвідувальна оцінка. Військово-політичне керівництво України зуміло правильно передбачити ймовірність широкомасштабного вторгнення, попри скептицизм більшості західних політиків, за винятком США. Європейські лідери до останнього не вірили, аналізуючи ситуацію з раціональної, навіть “західної”, “політичної” логіки, і врешті-решт помилилися у своїх оцінках.

По-друге, українська система (модель) управління та командування була готова до такого типу війни. Я не можу сказати, наскільки готовими ви були в усіх напрямках, але в Києві система військового управління працювала. Ви передбачали, що росіяни намагатимуться паралізувати ваше централізоване управління, і заздалегідь надали більшу самостійність підрозділам, особливо Силам спеціальних операцій та Територіальній обороні. Ці сили дуже ефективно працювали по довгих логістичних колонах супротивника.

По-третє, рішення генерала Сирського створити окреме оперативне угруповання для оборони Києва. Це було абсолютно вірне військове рішення: сконцентрувати сили й надати їм окрему зону відповідальності, автономність, гнучкість, це – ознака зрілого оперативного мислення.

І по-четверте, навіть ті засоби, які у вас були на той момент – переважно короткої дальності дії, зокрема ПЗРК, ПТРК, “Байрактари” – ви використали винятково ефективно. Це приклад того, як обмежені ресурси, у поєднанні з хорошим плануванням і підготовкою, дали максимально можливий ефект. Це було поєднання вашої готовності та західної допомоги – хоч і недостатньої, але дуже ефективно застосованої.

Територіальна оборона: Серце нації, що стає на захист

На моє глибоке переконання, створення в Україні Сил територіальної оборони стало одним із найглибших і найбільш далекоглядних рішень України, яке Латвійська Республіка досі ретельно аналізує на стратегічному рівні, роблячи висновки з вашого досвіду. Це не лише військова ефективність, а й глибока філософія “тотального захисту” нації.

Війна – це набагато більше, ніж просто статистика і зміни на мапі бойових дій. Якщо дивитися з вузької військової перспективи, звичайно, можна було б використати додаткові, скажімо, 10 000 військовослужбовців для підсилення вже наявних бойових підрозділів.

Це могло б дати локальний результат в окремих оперативних секторах. Але зі стратегічної точки зору, створення Територіальної оборони – це абсолютно правильний підхід.

Насамперед це спосіб залучення громадян, які готові захищати свою країну. Навіть якщо вони мають обмеження щодо здоров'я чи не є професійними військовими, їхня участь стає питанням морального духу нації. Це фундаментальна перевага, що зміцнює внутрішню єдність суспільства.

По-друге. Це захист тилу, логістики, виявлення диверсійно-розвідувальних груп, боротьба з можливими зрадниками. У цьому контексті створення територіальної оборони було дуже далекоглядним рішенням, яке забезпечує цілісність та стійкість держави в умовах широкомасштабної агресії.

І ще один, хоча й сумний, але дуже важливий аспект: підготовка до можливої партизанської боротьби, спротиву на окупованих територіях. Ті, хто пройшов базову підготовку, хто не був у списках російської розвідки, могли бути ефективно залучені до дій опору, якщо така потреба виникне. На початку ніхто не міг передбачити, які саме території будуть окуповані в перші тижні.

Тому загальна підготовка та створення структури Сил територіальної оборони Збройних Сил України – це був елемент системи “тотального захисту” нації.

Вважаю, що сама ідея, підхід і час реалізації рішення про створення ТрО були стратегічно правильними. Сьогодні Латвія вже наслідує вашу модель, запроваджуючи подібні елементи, зокрема через резервний курс базової підготовки для громадян.

Харківський блицкриг: Операція несподіванки та військового мистецтва

Харківська наступальна операція, що відбулася невдовзі після оборони Києва, стала справжнім шедевром оперативного мистецтва, що вивчатиметься у військових академіях по всьому світу.

Це було рішення зі значним ступенем ризику, адже ті самі сили, які щойно брали участь в обороні столиці, були оперативно перекинуті під Харків і одразу ж перейшли з оборони до наступу з мінімальним перепочинком.

Війна – це завжди про ризик, але те, що відрізняє безрозсудний ризик від обґрунтованого, – це наскільки командувач готовий його прийняти та чи має для цього належну підготовку.

На мою думку, Харківська контрнаступальна операція увійде до підручників військової історії як приклад сучасної високоефективної операції. Це була одна з найкращих швидких операцій, що поєднувала:

Маневреність: Вражаючу швидкість перекидання та зосередження сил.

Дезінформацію: Уміння приховати справжні наміри та ввести ворога в оману.

Приховане зосередження сил у потрібному місці: Досягнення ефекту раптовості, що надзвичайно складно в сучасних умовах із розвиненими засобами розвідки, зокрема супутниковою.

Ключову роль також відіграли українські Сили спеціальних операцій, які провели низку відволікаючих та дезінформаційних дій. Загалом, це був приклад сучасної, швидкої, асиметричної операції, реалізованої блискуче.

Я переконаний, що навіть коли російська сторона бачила певні переміщення сил, вона не вірила, що Україна здатна піти на такий ризик, і що цей ризик може бути успішним. Їхній підхід був іншим: вони не змогли сприйняти, що після важкої оборонної кампанії українське командування може так швидко організувати ефективний наступ. Це свідчить про обмежене мислення з боку російських офіцерів у цьому секторі оборони – вони просто не очікували, що ви підете на такий крок. Саме несподіваність, швидкість і правильне розуміння психології противника стали факторами українського успіху. Тож, як висновок: попри очевидний ризик, рішення генерала Сирського було не лише обґрунтованим, а й стратегічно блискучим.

Курська операція: Символ волі та самостійності на полі бою

Курська операція викликала багато розчарувань серед західних партнерів, оскільки Україна розпочала її без попереднього обговорення та залучення їх до планування. Це було непросте питання, і є щонайменше дві основні думки щодо її оцінювання. Перша, критична, звертає увагу на залучення елітних, добре підготовлених українських підрозділів, ставлячи питання про

доцільність їх використання на цьому напрямку, а не, скажімо, на півдні.

Однак я дотримуюсь іншої, більш стратегічної позиції: як на мене, операція була необхідною та обґрунтованою.

Нагадаю, що війна тримається на трьох основах: озброєння та технології, підготовка військ та моральний дух. І в останній категорії Україна, безперечно, перемагає.

Психологічний ефект для України: Після невдалого контрнаступу, що тривав місяцями і, можливо, не приніс очікуваних результатів, Україні був потрібен успіх, навіть символічний.

Це був сигнал не лише для Збройних Сил України, а й для всього українського суспільства – що війна триває, ініціатива в руках України, і перемоги можливі. Ціна, так, вона була, і вона висока. Але, з точки зору стратегічного психологічного ефекту, операція себе цілком виправдала.

Повідомлення для Заходу: Щодо ролі Заходу, вважаю, що Україна зробила правильно, навіть продемонструвавши своїм західним партнерам, що Україна ухвалює власні рішення. Ви ведете цю війну, ви зазнаєте втрат, і ви маєте право діяти згідно з власними стратегічними розрахунками. Якби Україна офіційно повідомила, що її елітні підрозділи з німецькою технікою воюватимуть на території росії (наприклад, у Курську), реакція була б негативною. Існує історичний, емоційний контекст, особливо з огляду на Курську битву 1943 року.

Тому, на мою думку, не консультуватись було правильним вибором. Я відстежував реакцію західних медіа і зазначив, що агресивної критики практично не було, а в аналітичному середовищі реакція була швидше нейтрально-позитивною.

Тиск на росію та дезінформація

З військової точки зору ще рано робити остаточні висновки щодо максимальної ефективності. Проте, якщо говорити про мораль, про стратегічну ініціативу, про психологічний тиск на противника, то Україна влучила в ціль. росіяни болісно реагують на такі удари. Вони залежні від символічних дат – 9 травня (День Перемоги) – для них надзвичайно важливо. Операція Збройних Сил України у Курській області – це був удар по іміджу президента росії особисто.

На сьогодні, за тією інформацією, яка є в моєму розпорядженні, операція була виправданою і правильною. Я вважаю, що принаймні 50% її цілей досягнуто – а це вже можна вважати оперативним успіхом. Якщо провести паралель із Другою світовою війною, можна зазначити, що тоді фронти рухались на тисячі кілометрів, тоді як росія за кілька років війни досягла мінімальних, часто втрачених здобутків, що робить її заяви про “успіх” абсурдними.

Уроки для країн Балтії та майбутнє європейської безпеки: Час, єдність та непередбачуваність

Для Латвії та інших країн Балтії, які, усвідомлюючи свою географічну вразливість, можуть стати першими під ударом у разі конфлікту НАТО з росією, український досвід є неоцінним. Окреслюю ключові стратегічні висновки, які мають зробити політичні та військові лідери, спираючись на досвід Збройних Сил України.

Перший і головний стратегічний урок – це єдність. Єдність всередині НАТО є основою для будь-якої стратегії. Без неї не буде перемоги. Також хотів би наголосити на важливості тісної співпраці з Північними країнами, зокрема з Фінляндією та Швецією (які тепер є членами НАТО), а також Республікою Польща. На мінімальному рівні нам сьогодні необхідна єдність між трьома Балтійськими країнами. Ми маємо спільну лінію оборони довжиною понад 600 км, що охоплює кордони з росією та Білоруссю, і ми мусимо бути готові до спільного

оборонного планування, яке передбачає захист не тільки власних кордонів, а й територій сусідніх країн, таких як Естонія та Литва. Оборона має бути спільною, і ми маємо бути готові до оперативних дій на всій цій лінії.

Другий урок – це адаптація та навчання. Латвійська Республіка активно навчається у Збройних Сил України, обмінюючись офіцерами, проводячи спільні тренування та вивчаючи тактичні й оперативні прийоми.

Український досвід показав, як адаптуватись і швидко реагувати на зміни в тактиці противника. Це є важливим уроком для нас. Не можна недооцінювати ворога. Росія постійно змінює свої тактики і вчиться на помилках. Для країн Балтії важливо не тільки знати, що робить ворог, а й бути готовими адаптуватися до нових викликів. Це допоможе не лише відстояти себе, а й знизити ймовірність агресії з боку росії, якщо буде продемонстровано готовність до сучасної оборони.

Третій урок – стратегія “виграти час”. Для Латвії стратегічним завданням є витримати певну кількість днів. Час – це наш союзник. Ми маємо бути готові витримати певний період, поки до нас не підуть сили НАТО, і це вже буде нашою перемогою.

Четвертий урок – нові стратегічні можливості. Приєднання Фінляндії до НАТО є важливою перевагою. Тепер на сході НАТО з'явилось понад 1200 км кордону з росією, і це створює нові стратегічні можливості для оборони. Навіть використання засобів на кшталт HIMARS чи ATACMS дає можливість уражати російські стратегічні об'єкти в Мурманську, що є реальною загрозою для росії. Зараз росія змушена зміщувати свої сили на більш широку лінію фронту, що теж є перевагою для НАТО.

Хотів би підкреслити, що сьогодні найбільша загроза для Латвії – це Псковська десантна дивізія рф, яка перебуває лише за 50 км від кордону. Її мобільність і здатність швидко переміщатися вглиб країн Балтії є серйозною загрозою. Однак, завдяки вашим зусиллям, особливо під час битви за Київ і в Гостомелі, ця дивізія втратила чимало особового складу. Це великий вклад у безпеку Балтії, і ми вдячні Україні за це.

У контексті вищесказаного хочу поділитися оптимізмом щодо майбутнього України, особливо враховуючи ставлення до цього Президента США Дональда Трампа. Я впевнений, що він не віддасть Україну росії – його позиція може стати справжньою перевагою в прийнятті рішень.

Так, іноді він керується емоціями, але це додає гнучкості у переговорному процесі щодо вирішення питань навколо конфлікту, і врешті-решт це може обернутися на користь України.

Філософія лідерства: Ваги місії та життя солдатів

На завершення хотів би торкнутися, мабуть, найскладнішого питання, що стоїть перед кожним військовим лідером: як балансувати між досягненням мети і захистом життя солдатів, особливо коли йдеться про такі високі втрати, як в Україні. Це питання, яке я часто ставив собі протягом своєї кар'єри.

Це, напевно, найскладніше питання, і на нього немає однозначної відповіді. Як діяти, коли ти знаєш, що відправляєш своїх солдатів на смерть, щоб, можливо, врятувати більшу частину підрозділу? Це питання, яке виникає від самого початку війни. Це ніби як у фільмі “Врятувати рядового Раяна” – ти відправляєш солдатів, щоб врятувати інших. Це питання філософії – ризикувати життям кількох солдатів, щоб врятувати більше. Але чи справедливо це? Це питання, яке ставлять собі всі командири і яке не має однозначної відповіді.

Вважаю, що є великий мінус у підході, який багато в чому прийшов із західної військової теорії, особливо американської. Цей підхід базується на технологічній перевазі: намагаються уникати ситуацій, коли потрібно відправляти солдатів у місця, де велика ймовірність втрат.

Командири мають враховувати всі можливості для збереження життя своїх людей. Я згадую свій досвід в Афганістані, де німецькі генерали намагалися уникати будь-яких ризиків, навіть якщо це обмежувало місії. Американці були готові до більш ризикованих операцій, але їхній підхід також базувався на наявності величезних ресурсів.

Я не можу дати однозначну відповідь на це питання, тому що все залежить від того, наскільки готові ваші люди, ваше суспільство, ваші батьки і матері жертвувати заради незалежності. Це питання готовності до втрат, які, на жаль, неминучі.

Командири мають ухвалювати рішення, і це все про професіоналізм. Вважаю, що найкраща відповідь – це добре навчання, адекватне використання ресурсів і сил, адже в цьому випадку навіть вищі командири мають бути готовими підтримати рішення нижчих рівнів. Дуже важливо, щоб вищі офіцери мали довіру до своїх командирів на тактичному рівні. Це має бути взаєморозумінням і підтримкою.

Мені важко говорити про це з позиції людини, яка зараз сидить з чашкою кави, знаючи, що на фронті кожне рішення має смертельні наслідки. Усе змінюється в умовах сучасної війни. Те, як воюють українці в Україні, не можна порівнювати з війною в Афганістані або з підходом американців, які мають Томагавки, стелс-літаки та супутники. Планування в цих умовах зовсім інше.

На ці питання немає однозначної відповіді, і кожен командир, на кожному рівні, має оцінювати ситуацію в реальному часі та ухвалювати найкраще рішення для своїх солдатів, для досягнення мети та перемоги на полі бою.

Дорогі українські захисники! Дорогий український народі!

Від імені Латвії, від імені кожного, хто цінує свободу і справедливість, я звертаюся до вас із глибокою повагою та захопленням. Ваша боротьба – це не просто захист власної землі, це битва за майбутнє всієї Європи, за цінності, які ми всі розділяємо.

Я бачу вашу мужність щодня, переглядаючи новини з фронту та аналізуючи кожен ваш крок. Ваша відвага, винахідливість та незламний дух стали справжнім уроком для всіх нас.

Ви показали світові, що таке справжня національна єдність, коли кожен громадянин – від воїна на передовій до волонтера в тилу – стає частиною великого опору. Ваші командири демонструють блискуче оперативне мислення, а кожен солдат – надзвичайну жертвовність і професіоналізм.

Пам'ятайте, що ви не одні. Ми, ваші союзники та друзі, продовжуємо стояти пліч-о-пліч з вами. Ваша стійкість дає нам надію та зміцнює нашу рішучість.

Я бажаю вам невичерпної сили, незламної волі та, найголовніше, швидкої й повної Перемоги. Нехай кожен ваш крок буде успішним, нехай кожен ворог відступить, і нехай справедливість, нарешті, запанує на українській землі.

Слава Україні! Героям Слава!

Підсумок: Уроки України: Переосмислення війни та шлях до трансформації

З інтерв'ю генерал-лейтенанта Раймондса Граубе викристалізовується всеосяжний і глибокий висновок: війна в Україні – це не просто локальний конфлікт, а епіцентр трансформації сучасної військової думки, що фундаментально переписує старі доктрини та вимагає негайної адаптації від усього світу. Ця жорстока реальність стала неоціненним, хоча й болісним, уроком, який розкриває як слабкості архаїчного підходу, так і неперевершену силу людського духу та інтелекту на полі бою.

Генерал Граубе рішуче підкреслює, що на початку вторгнення Захід був сліпий, переоцінюючи міць росії та, водночас, критично недооцінюючи волю та здатність України до опору.

Проте саме українська майстерність і незламність – від блискучої оборони Києва, що розвіяла міфи про “другу армію світу”, до стрімкого Харківського наступу, що став взірцем оперативного мистецтва – стали головними чинниками, що змінили перебіг подій. Ці перемоги були досягнуті завдяки децентралізованому лідерству,

швидкій адаптації до мінливих умов, інноваційному використанню наявних ресурсів та глибокому розумінню психології ворога.

Більше того, генерал Граубе виділяє системне значення Сил територіальної оборони як ключового елемента “тотальної оборони”, що забезпечує не лише військову ефективність, а й неперервну національну єдність. Цей досвід, поряд із сміливими та ініціативними операціями, такими як Курська, демонструє готовність України ухвалювати власні стратегічні рішення, навіть якщо вони не завжди відповідають очікуванням партнерів, і це є свідченням її суверенітету та рішучості. Зрештою, війна в Україні є нагальним закликком до колективної безпеки.

Для країн, подібних до Латвії, вона слугує життєво важливим посібником із вагомості єдності, безперервного навчання та здатності “виграти час” у разі агресії.

Це також випробування для лідерства, що змушує командирів усіх рівнів балансувати між досягненням мети та збереженням життя солдатів. У підсумку, Граубе бачить в українському спротиві не лише битву за власну свободу, а й визначальний фактор для майбутнього вільного світу та запоруку стабільності всієї Європи, підкреслюючи, що перемога України – це спільна перемога цивілізації.

Деніс Мерсьє – генерал (у відставці). Деніс Мерсьє вступив до Академії Повітряно-космічних сил Французької Республіки у 1979 році та закінчив її як інженер у 1982 році.

У 1983 році отримав кваліфікацію льотчика-винищувача. Перший етап його оперативної служби (1983–1994) проходив у складі ескадрильї, озброєної винищувачами Mirage 2000, якою він згодом командував.

Другий етап кар'єри – штабна служба, присвячена плануванню, інноваціям, трансформаційним процесам та міжнародній співпраці. У цей період він налагодив широку взаємодію з численними країнами світу. У 1997 році закінчив Об'єднаний штабний коледж (Joint Staff College), а у 1999 році розпочав службу в штабі Об'єднаного командування сил НАТО Північ у Нідерландах (Joint Force Command North). Після цього обіймав різні штабні посади у Повітряно-космічних силах Французької Республіки та в міжвидових штабах.

У 2002–2004 роках командував авіа базою Реймс. У 2008 році очолив Академію Повітряно-космічних сил у Салон-де-Провансі. У 2010 році був призначений старшим військовим радником міністра оборони Французької Республіки, а у 2012 році – начальником штабу Повітряно-космічних сил Французької Республіки (Chef d'état-major de l'Armée de l'air).

У вересні 2015 року обіймав посаду Верховного головнокомандувача ОЗС НАТО з питань трансформації (Supreme Allied Commander Transformation), штаб-квартира якого розташована в Норфолку, США.

Загальний наліт Деніса Мерсьє складає понад 3500 годин, з них 182 – у бойових вильотах

Після 39 років служби в регулярних військах з жовтня 2018 року працює заступником генерального директора Fives Group. Є членом рад директорів низки компаній та державних установ, а також входить

до складу кількох дорадчих рад. Консультує стартапи в галузях штучного інтелекту, кібербезпеки та космічних технологій (New Space).

Генерал (у відставці) Деніс Мерсьє: Стратегічний погляд на протистояння України російській агресії

У горнилі сучасної війни, де відлуння пострілів і гуркіт танків переплітаються з шепотом доль мільйонів, війна в Україні постає не просто трагічною сторінкою, а живим, дихаючим підручником. Це неперервний процес трансформації, що плавить старі доктрини і кує нові принципи. Генерал (у відставці) Деніс Мерсьє, колишній командувач Повітряних сил Франції та экс-Верховний головнокомандувач Об'єднаних збройних сил НАТО з трансформації, занурюється в аналіз цього конфлікту з висоти свого значного досвіду. Його погляди не лише констатують факти, а й пропонують глибоку стратегічну візію, що підкреслює революційний вплив українського опору на еволюцію військового мистецтва та переосмислення майбутнього колективної безпеки. Це роздуми про лідерство, адаптацію, інновації та надзвичайну ціну, яку платить українська нація за свою свободу, виступаючи форпостом для всього цивілізованого світу.

Прозріння крізь технології, недооцінений потенціал інновацій та майбутнє війни

Для мене велика честь поділитися своїми думками щодо подій в Україні.

Повірте, я відчуваю глибоку повагу до всього, що Збройні Сили України зробили в цій війні, і захоплююсь цим. Ваш спротив, який ви продемонстрували, справді вражає, і я завжди буду на вашому боці. Щиро дякую за те, що ви робите. Ваша боротьба має значення не лише для вашої країни. Я дійсно вірю, що це є визначальним і для інших країн, адже ви стоїте на захисті фундаментальних цінностей, які є опорою вільного світу. Можливість поділитися своїми роздумами з вами, особливо з огляду на ваш безпосередній бойовий досвід та роль у трансформації Збройних Сил України, є надзвичайно цінною

для мене, і я сподіваюся, що мої погляди будуть корисними у вашій подальшій роботі.

Я твердо переконаний, що в країнах Заходу, можливо, через значну інерцію та домінування традиційної оборонної промисловості, ми не надали достатньої уваги тому, як інновації здатні докорінно змінити саму природу війни. Мені досі яскраво пригадується пророча розмова з генералом Маттісом, тодішнім Міністром оборони США.

Ще до широкомасштабного вторгнення в Україну він зізнався, що, попри те, що все життя було присвячене вивченню військової справи, починає сумніватися в непорушності принципів ведення війни. Він сказав: “Денісе, я думав, що принципи ведення війни висічені в камені. Але, дивлячись на те, що відбувається зараз, я думаю, що помилявся. Технології та інновації сьогодні можуть дуже, дуже глибоко змінити саму природу війни та те, як ми проводимо операції”. І я повністю поділяю цю його прозорливість, адже події в Україні довели її правоту.

Інновації – це не лише поява революційних технологій, це насамперед кардинально новий спосіб мислення, здатність використовувати їх нетрадиційно, часто всупереч усталеним доктринам. Саме це мене вразило в українському спротиві. Ви, на мою думку, вистояли завдяки інтенсивному та творчому застосуванню

інновацій, що охоплювало як упровадження новітніх систем, так і принципово інше, нестандартне використання вже наявних засобів. Ви зуміли неймовірно прискорити цей процес, ефективно обходячи ті бюрократичні бар'єри, які в наших країнах часто гальмують прогрес. росіяни ж, зі своїм архаїчним, лінійним підходом до ведення війни, виявилися безнадійно відсталими у цьому новому вимірі. Це наочно доводить, що технології та інновації стають не просто важливим, а ключовим фактором, і для досягнення необхідної гнучкості та ефективності нам потрібна тісна співпраця не лише з традиційним оборонним сектором, а й з новими, часто цивільними, гравцями та стартапами.

Західний песимізм: Наслідки недооцінювання, роз'єднаності та застарілого мислення

Чому ж західні аналітики були настільки песимістичними щодо обороноздатності України напередодні широкомасштабного вторгнення? Я бачу кілька визначальних причин, які стали значним прорахунком. По-перше, ми, безумовно, недооцінили вашу справжню здатність до опору та ведення ефективної війни. Попри роки тісного партнерства між НАТО та Україною, ми, схоже, недостатньо глибоко розуміли ваш військовий потенціал, ваш бойовий дух та готовність нації до спротиву, щоб дати адекватний і обґрунтований прогноз.

По-друге, на початку війни ми не були достатньо об'єднаними у своїх діях та заявах, щоб рішуче та скоординовано протистояти агресії путіна і продемонструвати єдиний фронт підтримки України. Ця роз'єднаність не дала нам достатньо часу для справжнього та глибинного оцінювання ваших сильних сторін, особливо ваших унікальних, нестандартних рішень.

Ми припустилися фундаментальної помилки, схильні оцінювати військові сили інших країн крізь призму наших власних спроможностей, наших доктрин та нашого рівня технологій, і це стосується як оцінювання Збройних Сил України, так і, що парадоксально, оцінювання російських військ. Ми, ймовірно, не були поінформовані або ж критично недооцінили цінність вашого унікального підходу до інтеграції цивільних технологій, таких як Starlink, у військові операції. Ця інтеграція, як я тепер дізнався, була

здебільшого імпровізацією, але вона виявилася надзвичайно успішною, давши вам критично важливий час для організації, мобілізації та посилення опору. Ми на Заході, можливо, занадто зосередилися на експедиційних операціях за межами наших територій і, як наслідок, частково забули важливі уроки захисту власної землі, що робить ваш досвід ще більш повчальним та актуальним для нашої власної оборонної стратегії.

Територіальна оборона та моральний дух: Фундамент стійкості нації

Упровадження територіальної оборони в Україні – це, на мою думку, надзвичайно цікаве, далекоглядне і стратегічно важливе рішення, яке має бути ретельно вивчене. Коли ви створюєте таку систему, ви не лише готуєте конкретних людей до захисту своєї території на випадок агресії – ви насамперед формуєте та зміцнюєте моральний дух всього вашого народу. Це один із найважливіших і, можливо, найбільш недооцінених факторів у сучасній війні, про який ми, на Заході, на жаль, можливо, починаємо забувати.

Я пам'ятаю часи Холодної війни, коли у нас були подібні плани територіальної оборони та цивільного захисту, але після падіння

Берлінського муру вони були, на жаль, здебільшого забуті. Тому ваш досвід у цій сфері є надзвичайно цінним, і ми маємо його ретельно вивчати, порівнювати з нашим минулим досвідом та активно відновлювати подібні підходи у своїх країнах, можливо, у тісній міжнародній співпраці, щоб бути готовими до викликів майбутнього.

Протиповітряна оборона: Безумовний пріоритет та складова панування в повітрі майбутнього

Майбутнє європейської та світової безпеки неможливе без сильно розвиненої та інтегрованої протиповітряної оборони. ППО – це, безумовно, майбутнє, це є незмінним пріоритетом. Це абсолютний пріоритет для зміцнення наших оборонних можливостей на всіх рівнях. Ви блискуче це продемонстрували, позбавивши російську авіацію можливості панувати в повітрі над вашою територією, що є надзвичайно складним завданням в умовах переваги противника. Якби їм вдалося досягти панування в повітрі, це б кардинально змінило характер війни та перебіг усіх операцій.

Нам усім потрібна сильна, комплексна та багаторівнева протиповітряна оборона, здатна ефективно протистояти всьому спектру загроз: від малих безпілотних систем, що оперують на низьких

висотах, до гелікоптерів, літаків і навіть нових систем, що оперують на великих висотах і в космосі. Це те, що ми, можливо, недооцінювали або забули розвивати достатньою мірою. Ваша унікальна інтеграція різнорідних систем ППО – як застарілих радянських зразків, так і сучасних західних комплексів – разом з авіацією різних типів (MiG, Су та західні Mirage, F-16), є надзвичайним прогресом і справжнім проривом у військовій інтеграції. Це наочно доводить, що різноманіття систем, хоча й може ускладнювати логістику, значно ускладнює завдання для противника, який змушений адаптуватись до широкого спектру загроз. Коаліція, яка має лише один тип військових систем, робить велику помилку, роблячи себе передбачуваною та вразливою.

Стратегічні прорахунки росії: Самовпевненість, відсутність гнучкості та архаїчне мислення

На мою думку, російські сили насамперед не були по-справжньому готові до ведення широкомасштабної війни такого типу. Вони, схоже, щиро вважали, що це буде легка та швидка прогулянка. Наші західні розвідки не бачили повного обсягу логістичної, медичної та іншої підготовки, необхідної для успішної операції такого масштабу.

Ця відсутність ключових елементів свідчила про їхню самовпевненість та недооцінювання противника. Крім того, я не впевнений, що російські збройні сили взагалі здатні планувати та проводити такі масштабні й складні операції поза власною територією з усім необхідним забезпеченням, що західні армії регулярно робили в Африці, Іраку чи Афганістані. Їхній досвід був іншим.

Їхні головні помилки – це надмірна, майже фатальна, самовпевненість, критичні пробіли в логістиці та абсолютна передбачуваність у діях.

Вони воювали за архаїчними лекалами часів Холодної війни або навіть Другої світової, не усвідомлюючи, наскільки радикально змінилися часи, технології та характер сучасної війни. Ваша хитра тактика, коли ви дозволили їм зайти вглиб своєї території, а потім майстерно атакували їхні логістичні артерії, справді розірвала їхні лінії постачання, що стало ключовим у їхній поразці на початковому етапі. Це був приклад, як гнучкість перемагає грубу силу.

Децентралізація командування: Революційний підхід України, що змінює військове мистецтво

Моя особиста оцінка така: на оперативному рівні ви провели надзвичайно вражаючу кампанію. У сучасній війні, якщо ви прагнете мати справді сильну та ефективну систему командування, ви не можете намагатися контролювати все на всіх рівнях. Це шлях до фатальної помилки. Те, що я побачив у Збройних Силах України, і що ви зробили надзвичайно добре, це організували справді ефективну та безпрецедентну децентралізацію оперативного командування. Це вимагає величезної візії від головнокомандувача та глибокої, непохитної довіри до своїх підлеглих на нижчих рівнях.

Україна, на мій погляд, перша країна у реальному світі, яка не просто теоретично обговорювала, а й успішно організувала та масштабно впровадила таку децентралізацію оперативного командування. Для цього потрібні висококваліфіковані та ініціативні люди – справжні лідери нижчого складу (еквівалент сержантського корпусу у західних арміях), яких, як я розумію, у російській армії катастрофічно бракує. Це також вимагає сучасних технологій, таких як, наприклад, ваш унікальний застосунок “Delta”, що дозволяє ефективно організувати цей процес обміну інформацією та ухвалення рішень.

Якщо ви зможете зафіксувати, деталізувати та систематизувати ці уроки, це буде неоціненним для інших країн, оскільки ми, західні армії, лише говоримо про це, але ви це реалізували на практиці у жорстоких умовах реального конфлікту.

Західна допомога: Недоліки планування та майбутні імперативи співпраці

На початку війни ми, західні країни, безумовно, намагалися надати допомогу, але це відбувалося без достатнього стратегічного та скоординованого планування. Це призвело до надходження різноманітних, часом застарілих систем, оскільки наша оборонно-промислова база не була готова до підтримки такої масштабної війни. Ми були змушені передавати те, що мали у своїх запасах, а це було обмежено.

Проте деякі системи, такі як артилерія (HIMARS, CAESAR) та певні типи безпілотників, виявилися надзвичайно ефективними та мали вирішальне значення. Це свідчить про те, що ми розвинули партнерства, але, на жаль, недостатньо врахували, як ці системи будуть інтегруватися з вашими національними можливостями командування та управління, що створювало певні труднощі.

Щодо майбутнього планування, ми мусимо усвідомити, що концепція “воєнної економіки” має працювати не лише для задоволення наших власних потреб, а й бути стратегічно спрямованою на ефективну та безперебійну підтримку наших партнерів. Ця підтримка має бути адаптованою до унікальних потреб кожної країни, враховуючи різноманіття їхніх збройних сил та рівень підготовки. Крім того, підготовка особового складу в рамках партнерства є абсолютно ключовою – ваш прогрес завдяки тренуванням з НАТО є визначальним. Але цього було недостатньо, ми маємо терміново переглянути наші підходи до партнерства і краще готуватися до ведення реальної війни, роблячи партнерство не просто формальністю, а справжньою частиною планування.

Насамкінець, я дуже стурбований вашою певною залежністю від однієї ключової технології – Starlink та космічних технологій зв'язку. Без цього, на мою думку, децентралізація управління, про яку я говорив, була б неможливою. Усе, що ви зробили, значною мірою базується на цьому.

Європа має можливості розвивати подібні спроможності, і це абсолютно необхідно зробити, щоб уникнути ризиків, пов'язаних зі зміною позиції однієї країни чи постачальника. Це питання стратегічної автономії та стійкості всього Альянсу.

Дорогі захисники України, шановне військове командування та незламний Український народ!

Як колишній командувач Повітряних сил Франції та Верховний головнокомандувач Об'єднаних збройних сил НАТО з трансформації, я мав честь спостерігати за вашою боротьбою, і вона назавжди закарбувалася в моїй пам'яті як приклад неймовірної мужності, винахідливості та непохитної волі.

Українським захисникам, що стоять на передовій: ваша стійкість, ваша здатність до адаптації та швидке опанування нових технологій – це не просто тактика, це нова філософія війни. Ви довели, що навіть перед обличчям переважної сили дух, розум та інновації є непереможними. Бажаю вам невичерпної відваги, бездоганної координації та, найголовніше, щоб кожен ваш крок наближав Перемогу. Нехай кожен воїн повернеться додому живим і неушкодженим.

Шановному військовому командуванню України: ви продемонстрували світові, що таке справжнє лідерство у XXI столітті. Ваша здатність до децентралізації управління, довіра до молодших командирів та інтеграція передових технологій – це уроки, які ми, на Заході, маємо вивчати і впроваджувати. Бажаю вам мудрості у стратегічних рішеннях, збереження гнучкості та успіху у подальшій розбудові модернової, інноваційної армії, яка вже стала прикладом для багатьох.

Незламному українському народові: ваша єдність, ваша воля до свободи та готовність захищати свою землю вражають до глибини

душі. Територіальна оборона, волонтерський рух, ваша здатність об'єднуватися перед обличчям жорстокої агресії – це свідчення неймовірної сили духу. Бажаю вам зберегти цю єдність, віру у власні сили та якнайшвидшого настання мирного неба над усією вашою вільною і суверенною Україною.

Ваша боротьба – це боротьба за цінності всього вільного світу. Ми на Заході стоїмо поруч із вами і будемо продовжувати надавати підтримку. Нехай світло справедливості та миру осяє вашу землю.

З повагою та надією на Перемогу!

Підсумок: Майбутнє війни крізь призму українського досвіду

Генерал (у відставці) Деніс Мерсьє, глибоко осмислюючи безпрецедентний досвід війни в Україні, формує всеосяжне бачення майбутнього військових конфліктів, що виходить далеко за межі усталених доктрин. Він стверджує, що ця війна є каталізатором фундаментальних змін у самій природі бойових дій.

Наріжним каменем майбутнього, за його словами, є неперервна інновація та надзвичайна адаптивність. Він наголошує, що технології вже змінили суть війни, вимагаючи від військових не просто володіння новітніми системами, а й гнучкого мислення та здатності креативно їх застосовувати, долаючи бюрократичні бар'єри.

Ключовим елементом нової військової парадигми стане радикальна децентралізація командування. Український досвід показав, як це дозволяє швидко реагувати на зміни на полі бою, покладаючись на ініціативу молодших командирів та ефективні цифрові рішення. Це створює більш динамічну та стійку військову структуру.

Генерал Мерсьє також підкреслює критичне значення багаторівневої протиповітряної оборони. Вона є не просто елементом захисту, а й визначальним чинником у пануванні в повітрі, здатним нейтралізувати перевагу противника. Майбутні конфлікти вимагатимуть підходу “тотальної оборони”, де межі між військовим та цивільним секторами розмиваються, а стійкість нації базується на залученні всього суспільства та інтеграції цивільних технологій.

Генерал Мерсьє акцентує на необхідності глибоких, стратегічно спланованих міжнародних партнерств.

Це передбачає не лише обмін зброєю, а й розбудову спільної “воєнної економіки”, спрямованої на системну підтримку союзників, а також диверсифікацію критично важливих технологій для уникнення єдиних точок відмови. російсько-українська війна, на думку Мерсьє, є не лише трагедією, а й неоцінним уроком та прообразом майбутнього військового мистецтва, що вимагає від західних країн переосмислення своїх стратегій і підходів до безпеки.

Девід Хауелл Петреус – американський військовий діяч і державний службовець, чотиризірковий генерал у відставці.

Його військова кар'єра тривала понад 37 років. Командував Міжнародними силами в Іраку (2007-2008), очолював Центральне командування Збройних сил США (2008–2010), а також був командувачем силами США та НАТО в Афганістані (2010-2011).

З вересня 2011 року по листопад 2012 року Девід Петреус обіймав посаду директора Центрального розвідувального управління (ЦРУ).

Після відставки з військової служби та ЦРУ Петреус займається консультаційною діяльністю в інвестиційних компаніях, викладає в університетах та є співавтором книг, зокрема “Конфлікт: Еволюція бойових дій з 1945 року до російсько-української війни”.

Стратегічний погляд генерала Петреуса: Війна в Україні як каталізатор глобальної світової трансформації

Для мене, генерала армії США у відставці, який присвятив понад чотири десятиліття вивченню військової справи, оперативному командуванню та трансформації збройних сил, є великою честю надана можливість поділитися своїм баченням ситуації в Україні. Це не лише професійний обов'язок, а й розуміння важливості тих процесів, що відбуваються у світі.

Я постійно аналізую російсько-український конфлікт, який став справжнім каталізатором змін у сучасному військовому мистецтві, і з глибокою повагою спостерігаю за незламністю українського народу. Ось мої розширені думки щодо того, що відбувається на полі бою, які фундаментальні стратегічні уроки ми можемо з цього винести та куди, на мій погляд, рухається ця боротьба та весь світовий порядок.

Геополітична реконфігурація: Кінець ілюзій та відродження великої стратегічної конкуренції

Війна в Україні – це не просто регіональний конфлікт – це тектонічний зсув у глобальному геополітичному ландшафті. Вона зруйнувала ілюзії щодо завершення великої стратегічної конкуренції, після Холодної війни вона змусила Захід, та й увесь світ, усвідомити крихкість порядку, заснованого на правилах. Росія своєю неприхованою агресією кинула виклик не лише суверенітету України, а й самим фундаментальним принципам міжнародного права, мирного співіснування та непорушності кордонів.

Цей конфлікт яскраво виявив життєво важливе значення колективної безпеки та життєздатності альянсів. НАТО, після багатьох років “мозкового штурму” щодо своєї місії у світі без очевидного ворога, знову знайшло свою екзистенційну мету. Ми спостерігаємо консолідацію демократичних націй, які, попри внутрішні виклики та різноманітність національних інтересів, об’єднуються для протидії ревізіоністським силам. Це фундаментальний урок про те, що сила у єдності та рішучості – і це єдина ефективна відповідь на авторитарні режими, що прагнуть перекроїти світ силою зброї. Ця війна є вирішальним моментом у боротьбі за майбутнє демократії та міжнародної стабільності, визначаючи, чи пануватиме сила, чи закон.

Людський вимір війни: Воля як детермінанта стратегічної переваги

Хоча технології і домінують у сучасних розмовах про війну, український конфлікт фундаментально підкреслює незмінну центральність людського виміру. Усі найскладніші системи, вся логістика, вся високоточна зброя виявляються марними без непохитної волі до боротьби.

Український народ, від Президента до пересічного громадянина, продемонстрував надзвичайну колективну волю, витривалість, мужність та готовність до самопожертви. Це не просто “бойовий дух”; це глибоке розуміння того, за що вони воюють – за свою національну ідентичність, свою свободу, своє суверенне майбутнє.

Ця колективна воля є найціннішим стратегічним активом України, який зламав початкові плани агресора та перетворив його “блискавичну війну” на тривалу боротьбу. Вона підживлює здатність до адаптації, заохочує інновації та підтримує стійкість перед обличчям неймовірних випробувань.

Це фундаментальний урок для всіх військових лідерів та політиків: моральна стійкість нації, її єдність, глибоке розуміння мети боротьби та готовність до колективної жертвності є, можливо, найважливішими детермінантами перемоги у будь-якій війні. Без цього навіть найсучасніша армія може зазнати поразки від менш оснащеного, але більш мотивованого противника.

Еволюція військового мистецтва: Зміна характеру фундаментальних принципів

Україна є не просто полем бою, а живою лабораторією для переосмислення фундаментальних принципів військового мистецтва. Хоча такі засадничі принципи, як “стратегія”, “тактика”, “маневр”, “мета”, “безпека”, залишаються незмінними, їхній характер та методи застосування кардинально еволюціонують у світлі нових технологій та досвіду.

Децентралізація та “Mission Command”: Українці показали, що в умовах високодинамічного та високотехнологічного поля бою жорстка централізація – це смертний вирок. Майбутнє за децентралізованим командуванням, що базується на довірі, ініціативі на всіх рівнях та швидкому обміні інформацією. Це дозволяє здійснювати маневр не лише на фізичному, а й на інформаційному та когнітивному рівнях, надаючи тактичну перевагу над бюрократичним противником.

Домінування малих, високоточних та “розподілених” систем: Широке застосування дронів (розвідувальних, ударних, FPV), високоточних артилерійських систем та інших невеликих, але надзвичайно ефективних засобів кардинально змінює характер вогню та розвідки. Це дозволяє досягати мети та економії сил з меншими ресурсами, ніж традиційні армії, одночасно підвищуючи летальність та ефективність націлювання.

Інтеграція та багатодоменність: Війна чітко показує зростаючу потребу в синергії між сухопутними, повітряними, морськими, кібернетичними та космічними можливостями. Використання космічних активів (наприклад, Starlink) для зв'язку та розвідки є революційним. Майбутні військові операції будуть справді багатодоменними, вимагаючи синхронізації зусиль у всіх сферах.

Прозорість поля бою та адаптація: Поширення супутникових знімків, дронів та відкритих джерел інформації робить поле бою дедалі прозорішим. Це вимагає нових підходів до маскуванню, приховуванню та операційної безпеки. Здатність до швидкої адаптації до змін на полі бою, а не лише до виконання заздалегідь розроблених планів, стає критичною.

Ця війна є не просто уроком, а каталізатором для нової військової доктрини, яка буде вибудована на гнучкості, інноваціях та здатності інтегрувати усі доступні засоби – від комерційних дронів до гіперзвукових ракет – у єдину, високотехнологічну та адаптивну систему.

Логістика як визначальний фактор стратегічної стійкості та виклики для оборонно-промислової бази

Українська війна яскраво підтвердила фундаментальну істину: логістика є хребтом будь-якої військової операції та стратегічної стійкості. росія продемонструвала катастрофічну нездатність підтримувати свої війська на великих відстанях, що призвело до їхнього краху на початкових етапах. Цей провал підкреслив, що без належного тилового забезпечення, включаючи технічне обслуговування, ремонт та евакуацію, будь-який наступ приречений. На противагу цьому, українці, попри значні виклики, виявили вражаючу адаптивність у логістиці, зокрема у використанні цивільної інфраструктури та міжнародної допомоги.

Цей конфлікт також виявив глибинні, фундаментальні проблеми у західній оборонній промисловій базі, яка після Холодної війни була значно скорочена та оптимізована під “мирний час”.

Перехід від “економіки миру” до “воєнної економіки” виявився складнішим та повільнішим, ніж очікувалося. Майбутня стратегічна конкуренція вимагатиме не просто наявності армії, а й міцної, гнучкої та масштабованої промислової бази, здатної забезпечити необхідні обсяги озброєння та боєприпасів у разі довготривалого конфлікту.

Це фундаментальне питання національної безпеки, яке потребує термінового вирішення на рівні стратегічного планування держав та альянсів.

Стратегічна терпимість, довгострокові зобов'язання та концепція перемоги

Насамкінець, війна в Україні змушує нас переосмислити концепцію перемоги та вимогу до стратегічної терпимості у контексті великої стратегічної конкуренції. Це не буде короткий, хірургічний конфлікт, який закінчиться швидким перемир'ям. Це довгострокова стратегічна боротьба, що вимагатиме від Заходу постійної, рішучої та непохитної підтримки України. Йдеться не лише про постачання зброї, а й про надання довгострокових безпекових гарантій для України, що унеможливлять повторну агресію з боку росії, а також масштабну відбудову та відновлення її економіки та критичної інфраструктури, що є частиною післявоєнної стабілізації. Крім того, повну інтеграцію України до європейських та євроатлантичних структур, що закріпить її місце у вільному світі та забезпечить довгострокову стабільність.

Перемога України означає не лише вигнання ворога з її території, а й відновлення архітектури європейської безпеки та підтвердження непорушності міжнародного права. Це буде важкий, але досяжний шлях, що вимагатиме від Заходу єдності, стратегічного терпіння та усвідомлення того, що ціна бездіяльності та непослідовності буде незрівнянно вищою, ніж ціна рішучої та постійної підтримки.

Українці демонструють волю до боротьби і наш фундаментальний обов'язок – забезпечити їхні спроможності для досягнення справедливої та стійкої перемоги. Це не просто стратегічний успіх, це інвестиція у майбутнє міжнародного порядку, де агресія не залишається безкарною, а свобода та демократія перемагають тиранію.

Дорогий український народ, шановне військове та політичне керівництво України!

Ваша незламна воля, ваша щоденна стійкість перед обличчям жорстокої агресії є джерелом натхнення для всього вільного світу. Ви

демонструєте не просто мужність на полі бою, а й виняткову здатність до адаптації, інновацій та єдності, що є фундаментальними уроками для всіх нас. Українські воїни, ваше військове командування та політичне керівництво щодня показують світові, як нація може об'єднатися, захищаючи свою свободу та цінності.

Я абсолютно впевнений у вашій перемозі. Це буде важкий шлях, але ваша рішучість, підтримка міжнародних партнерів та постійне впровадження інновацій є гарантією того, що ви досягнете своїх цілей. Ваша боротьба – це не лише боротьба за Україну – це боротьба за майбутнє міжнародного порядку, за право кожної нації на суверенітет та мирне існування.

Будьте певні, ми стоїмо поруч із вами. Ваша мужність змінила перебіг історії, і світ вдячний вам за вашу жертвність.

З глибокою повагою, вірою у вашу непохитну силу та неминучу Перемогу!

Підсумок: Війна в Україні як каталізатор глобальної трансформації

У своєму аналізі генерал армії США (у відставці) Девід Петреус висвітлює війну в Україні не просто як локальний конфлікт, а як фундаментальний каталізатор глобальних змін та життєво важливу лабораторію для еволюції військового мистецтва. Він акцентує, що непохитна воля українського народу є головним стратегічним активом, що переважає чисельну перевагу противника. Війна демонструє трансформацію військового мистецтва через децентралізацію командування, домінування високоточних систем та багатодоменну інтеграцію, формуючи нову доктрину, засновану на адаптації. Генерал також підкреслює критичну роль логістики та необхідність зміцнення західної оборонно-промислової бази для довготривалої підтримки.

Зрештою, Петреус наголошує на геополітичній реконфігурації, що вимагає постійної, рішучої та довгострокової підтримки України, адже її Перемога є інвестицією у майбутнє міжнародного порядку та демократії.

ВИСНОВОК:

Проведене дослідження, що базується на експертних оцінках колишніх високопоставлених військових керівників країн – членів НАТО, становить фундаментальну цінність для всебічного осмислення ключових аспектів широкомасштабного вторгнення російської федерації в Україну, що розпочалося в лютому 2022 року. Цей комплексний аналіз не лише підтвердив феноменальну стресостійкість та адаптивність українського оборонного потенціалу на початкових етапах широкомасштабної агресії, а й дозволив здійснити глибоке занурення в оперативно-стратегічну динаміку та детермінанти ухвалення рішень військовим командуванням Збройних Сил України.

Експертні наративи генералів НАТО, зібрані у цьому нарисі, чітко засвідчили, що критичну роль у протистоянні агресору відіграли не лише міжнародна військова та фінансова підтримка, а й насамперед незламний дух української нації, ефективність мобілізаційних заходів, а головне – оперативність та інноваційність військового керівництва Збройних Сил України. Їхні оцінки стратегічної оборони Києва, застосування наявних ресурсів та швидкого впровадження нових тактичних рішень на полі бою є цінним надбанням для військової науки та стратегічного планування. Ці висновки підкреслюють здатність України ефективно протистояти силам агресора, що значно переважають, шляхом застосування асиметричних стратегій та безперервної адаптації до динамічної оперативної обстановки.

Таке вміння, що виявилось на початкових етапах конфлікту, може бути розглянуте як парадигматичний приклад для малих та середніх держав, що стикаються з гібридними та конвенційними загрозами від значно потужніших супротивників.

Особливе значення у контексті цього дослідження мають прогностичні сценарії розвитку подій у період з 2022-го по 2025 рік, сформульовані опитаними військовими експертами. Незважаючи на потенційні відмінності у деталях їхніх бачень, спільним для них є розуміння довготривалого та багатофазного характеру конфлікту,

а також імператив подальшої консолідації зусиль як України, так і її міжнародних партнерів.

Прогнози генералів є не просто гіпотетичними припущеннями – вони ґрунтуються на глибокому доктринальному знанні військової справи, ретельному аналізі геополітичних тенденцій, а також оцінці потенціалу та обмежень конфліктуючих сторін. Це надає змогу не лише краще підготуватися до майбутніх викликів та оперативно-стратегічних змін, а й визначити пріоритетні напрями для нарощування оборонного потенціалу України та оптимізації ефективності міжнародної допомоги.

Підсумовуючи, слід зазначити, що проведене інтерв'ювання є не лише емпіричною фіксацією поглядів авторитетних військових експертів, а й методологічною основою для подальших академічних та прикладних досліджень. Воно підкреслює критичну важливість незалежної військової експертизи для формування об'єктивної оцінки поточної ситуації, ідентифікації слабких та сильних сторін, а також розроблення науково обґрунтованих рекомендацій.

Уроки, отримані з початкового етапу широкомасштабної агресії, та прогностичні сценарії щодо майбутнього, озвучені генералами НАТО, стануть фундаментальними елементами для розроблення та імплементації ефективних стратегій національної безпеки та забезпечення довгострокової стабільності не лише в Україні, а й у ширшому євроатлантичному просторі.

Науково-популярне видання

СТРАТЕГІЧНА СТІЙКІСТЬ УКРАЇНИ

ЕКСПЕРТНИЙ ОГЛЯД

GLOBSEC